



Llywodraeth Cymru
Welsh Government

POLISI A STRATEGAETH

Cynllun Gweithredu LHDT+

Cymru

Ein cynllun i sicrhau mai Cymru yw'r genedl fwyaf cyfeillgar yn Ewrop i bobl LHDT+.

Cyhoeddwyd gyntaf: 7 Ionawr 2023

Diweddarwyd ddiwethaf: 7 Chwefror 2023

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Cynnwys

LGBTQ+ Action Plan for Wales: forewords

Neges gan y Prif Weinidog

Rhagair y gweinidog

Cynllun Gweithredu LHDT+ Cymru: cyflwyniad

Cyflwyniad

Cynllun Gweithredu LHDT+ Cymru: cefndir

Ein gweledigaeth

Sut y cyrhaeddwyd y sefyllfa sydd ohoni?

Y cyd-destun rhyngwladol

Creu Cynllun Gweithredu LHDT+ i Gymru

Ymatebion i'r ymgynghoriad

Gwella camau gweithredu, eu rhoi ar waith, a'u monitro

Data ac ymchwil

Cynllun i holl bobl LHDT+

Byddwn yn cydnabod 'Croestoriadedd'

Grwpiau rhanddeiliaid: dim byd amdanon ni hebon ni

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Cynllun Gweithredu LHDT+ Cymru: themâu, tystiolaeth a chamau gweithredu

- A. Hawliau dynol a chydnabyddiaeth
 - B. A. Diogelwch a rhyddid rhag gwahaniaethu
 - C. Cenedl noddfa i geiswyr lloches a ffoaduriaid
 - D. Gofal iechyd, gofal cymdeithasol, a lles
 - E. Addysg gynhwysol
 - F. Cymunedau, bywyd preifat a bywyd teuluol
 - G. Cymryd rhan ym mywyd Cymru: diwylliant a chwaraeon
 - H. Gweithleoedd cynhwysol
 - I. Effaith COVID-19
-

LGBTQ+ Action Plan for Wales: actions and key performance indicators

- A. Hawliau dynol a chydnabyddiaeth
 - B. Diogelwch a rhyddid rhag gwahaniaethu
 - C. Cenedl noddfa i geiswyr lloches a ffoaduriaid
 - D. Iechyd, gofal cymdeithasol a llesiant
 - E. Addysg gynhwysol
 - F. Cymunedau, bywyd preifat a bywyd teuluol
-

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

G. Cymryd rhan ym mywyd Cymru: diwylliant a chwaraeon

H. Gweithleoedd cynhwysol

I. Effaith COVID-19

Cynllun Gweithredu LHDTc+ Cymru: rhestr termau

Rhestr termau

Cynllun Gweithredu LHDTc+ Cymru: cyfeiriadau

Cyfeiriadau

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

A message from the First Minister

No ground was ever gained for progressive causes without struggle. Whenever the case for change is made, defenders of vested interests and the status quo emerge. Nowhere is this clearer than in the struggle to secure the rights of LGBTQ+ people. The modern history of LGBTQ+ liberation extends over more than 50 years. The cumulative human cost involved in confronting entrenched prejudice has been enormous. The efforts of pioneers have secured really significant advances. But the need for constant vigilance remains. Discrimination and prejudice may no longer be legally or socially acceptable, but they have certainly not disappeared, nor is the effort to secure further advances over.

That is why this ambitious, cross-government LGBTQ+ Action Plan seeks to tackle the existing inequalities experienced by LGBTQ+ communities, to challenge discrimination, and to create a society where LGBTQ+ people feel safe to live and love authentically, openly, and freely as themselves.

This Plan is a statement, a powerful statement, of our determination to go on, walking down that road together here in Wales, to build on a movement of formidable courage. We are determined that, by working together and standing up for what we know to be right, we can create that equal and beautiful Wales we all want to see.

This is our first Plan to focus on responding to the specific needs, diversity, and vulnerabilities of our LGBTQ+ communities. For the first time, we have brought together our existing commitments and set out how we intend to advance LGBTQ+ equality and inclusion, to make a real difference to the life chances, prospects, rights, and outcomes for LGBTQ+ people, into the future.

We have also strengthened the ways in which we will deliver the Plan and be held accountable for it. We have secured a realistic budget and evaluation strategy to monitor success during this Senedd term. Our aim is to close the gap between publishing an Action Plan, and seeing it implemented. In fact, work to implement this plan has already begun.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

We know that issues being faced by LGBTQ+ communities are often multidimensional: that is why this Action Plan has a focus on intersectionality. It aligns closely with all our work to advance human rights and reduce inequality relating to gender, disability, faith, age, and race; how this intersects with LGBTQ+ rights with no-one left behind, will be key to this Plan's success.

I hope you will enjoy reading the Plan for what it is, the accumulation of the efforts of so many people here in Wales but still only the first step in a journey which certainly does not end here.

Rt Hon Mark Drakeford MS.

First Minister of Wales.

Ministerial foreword

The Welsh Government stands together with and within our LGBTQ+ communities in Wales. That's why LGBTQ+ rights are embedded in our Programme for Government, are a key component of the Co-operation Agreement with Plaid Cymru, and why we have developed this bold Action Plan. This plan strengthens protections for LGBTQ+ people, promotes equality for all, and helps co-ordinate actions across Government, communities and the country in order to achieve our ambition of making Wales the most LGBTQ+ friendly nation in Europe.

As we emerge from the COVID-19 pandemic, these values are even more central to creating a fairer, more prosperous and a more equal Wales. Support for lesbian, gay, bisexual, transgender, non-binary, intersex, asexual, aromantic, queer and questioning people (LGBTQ+) is at the heart of this commitment.

We want Wales to be a nation where everyone feels safe to be themselves, to be open about their sexual orientation, gender, and gender expression, at home, in work or at leisure, without feeling threatened. This Action Plan must form part of our collective commitment to create a Wales where everyone feels free,

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

supported, and safe to be, and live their lives as, our authentic selves.

A Wales where people like me don't need to wonder whether it is safe to hold our partner's hand in public; a Wales where slurs and snide remarks, whether online or on the streets, is no longer commonplace, and a Wales where hate is consigned to history. We've come a long way in the past few decades when it comes to LGBTQ+ rights, but LGBTQ+ people can still face discrimination and harassment, whether in the workplace, education, family settings, healthcare, social care, and more. However, we are in an age where it can feel like we are under attack, and that our rights are at risk of being rolled back: whether that is around the world or, sadly, slightly closer to home, with the apparent regressive position on LGBTQ+ rights being pursued by the current UK Conservative Government. There is a sense of history repeating itself, from the language of vilification, fear and othering targeted at the trans community to the toxic mix of misogyny and homophobia that many of us are all too familiar with.

This must change, and the work on creating that change has begun.

The LGBTQ+ Action Plan has been developed in collaboration with a wide range of communities and organisations across all parts of Wales. The goals and actions have been shaped jointly with LGBTQ+ people and we made 'Nihil de nobis, sine nobis' ('nothing about us without us') one of the values that underpins this Action Plan and our approach. We are incredibly grateful to everyone, particularly the LGBTQ+ Expert Panel, for their contribution to this work, and the willingness of LGBTQ+ people to extend their trust in believing in the possibility of positive change.

Together, in the past few years, we have already made progress in Wales. We have pushed forward with curriculum reform, embedding LGBTQ+ inclusive education. We established a gender identity service to help our trans communities be their true selves. We became the first nation in the UK to offer PrEP (Pre-Exposure Prophylaxis, an anti-HIV drug) free on the NHS. We have supported Pride Cymru and grassroots Pride events in communities across Wales.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

We published the HIV Action Plan for Wales for consultation in 2022. The plan aims to reach the target of zero new HIV transmissions by 2030, to tackle late diagnosis in Wales and HIV-related stigma, and improve the quality of life of people living with HIV. We continue to develop our gender service in Wales, which reports shorter waiting times for first assessment than comparable NHS gender services in England and is committed to reducing waiting times further. We are also committed to improving the pathway for supporting transgender young people in Wales. The Welsh Health Specialised Services Committee, responsible for the service, will look at available evidence to further define the clinical service model for the future, and community voices will be front and centre of this work.

Our commitment to support LGBTQ+ people seeking sanctuary in Wales and demonstrate our international duty to show leadership on equality has never been more important. We have called out the UK Government, expressing our horror at their plans to send asylum seekers to Rwanda. This would be devastating for LGBTQ+ people, placing them at risk of ill treatment, discrimination, arbitrary arrest, and detention. Our place in the world and LGBTQ+ issues beyond our borders remain important to us, we have a duty to do what is right at home, including challenging and working with UK Government and abroad, using our platform to engage and influence.

Here in Wales, we are committed to leaving no stone unturned when it comes to banning conversion practices for all LGBTQ+ people. Working with Plaid Cymru as part of the Co-operation Agreement, we have started complex work, including seeking legal advice to determine all the levers we have for a ban in Wales, developing our campaign to raise awareness of support services and the horrors of conversion practices, and we have established a Working Group of experts to advise government. We are proud of our progressive approach in Wales, doing things differently and working together in partnership with Plaid Cymru towards creating a more inclusive and supportive society, politics and nation.

We know we need to ensure the voices and lived experiences of LGBTQ+ people need to be not just heard but acted upon. The way in which we developed this Plan made sure that these personal stories and experiences

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

were written into this work. People generously gave their time, and many shared their experiences of discrimination and hostility as citizens in Wales. They also shared their achievements as advocates, workers, and leaders; as researchers, experts, and professionals; and as communities. This Plan is a culmination of an effort to sustain open and dynamic dialogues within and between the Welsh Government, local government, academics, activists, community groups, and individuals from the breadth of the LGBTQ+ communities in Wales.

During a visit to meet with the Digon group from Ysgol Plasmawr in Cardiff, I asked the students what message they would want us to share in a statement to mark Pride Month 2022. The message was clear:

“ I don't just want to be tolerated, I want to be celebrated”. ”

The greatest tribute we can pay to the pioneers that paved the way for people like me, is to continue to work together in common cause, to speak up, stand up and play our own part in achieving a fairer future where we feel safe, supported, and celebrated. Together in Pride and towards progress, we can create the Wales we want to be and become the most LGBTQ+ friendly nation in Europe.

Hannah Blythyn MS.

Deputy Minister for Social Partnership.

Cyflwyniad

Hawliau dynol yw hawliau LHDT+

Mae Llywodraeth Cymru yn ymrwymedig i sicrhau mai Cymru yw'r genedl fwyaf cyfeillgar yn Ewrop i bobl LHDT+. Mae'n nod uchelgeisiol, ond credwn y gallwn gefnogi holl bobl LHDT+ Cymru i fyw eu bywydau i'r eithaf: i fod yn iach, yn hapus, a theimlo'n ddiogel.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Fel llywodraeth, safwn gyda'n cymunedau LHDTc+. Dyna pam mae hawliau LHDTc+ wedi'u hymgorffori yn ymrwymiadau ein Rhaglen Lywodraethu ([Llywodraeth Cymru 2021a](#)), yn elfen allweddol o'r Cytundeb Cydweithio ([Llywodraeth Cymru 2021b](#)) â Phlaid Cymru, a pham rydym wedi datblygu'r Cynllun Gweithredu uchelgeisiol hwn. Ein nod, drwy'r Cynllun hwn, yw dangos ein hymrwymiad clir i barchu, diogelu a chyflawni hawliau dynol holl bobl LHDTc+ Cymru ([OHCHR 2022a](#)).

Bydd y Cynllun hwn yn gweithredu fel y fframwaith ar gyfer datblygu polisi LHDTc+ yn y llywodraeth a chyda'n partneriaid. Mae'n nodi camau pendant y byddwn yn eu cymryd i gryfhau cydraddoldeb i bobl LHDTc+, herio gwahaniaethu, a chreu cymdeithas lle mae pobl LHDTc+ yn ddiogel i fyw a charu yn ddiffuant, yn agored ac yn rhydd fel nhw eu hunain.

Mae'r Cynllun Gweithredu LHDTc+ hwn i Gymru wedi cael ei sefydlu i helpu i gydgysylltu camau gweithredu gan Lywodraeth Cymru ac asiantaethau eraill. Mae'r Cynllun yn amlinellu gweledigaeth gyffredinol i wella bywydau pobl LHDTc+ a chanlyniadau iddynt. Mae'n cynnwys amrywiaeth eang o gamau polisi penodol sy'n ymwneud â hawliau dynol, addysg, gwellia diogelwch, tai, iechyd a gofal cymdeithasol, chwaraeon, diwylliant, a hyrwyddo cydlyniant cymunedol. Yn benodol, drwy'r Cynllun Gweithredu hwn, mae Llywodraeth Cymru yn ymrwymo i amddiffyn a hyrwyddo hawliau ac urddas pobl draws ac anneuaidd, a helpu'r cymunedau hynny i deimlo'n gyfforddus ac yn rhan o gymdeithas yng Nghymru.

Am y tro cyntaf, rydym wedi dwyn ynghyd ein hymrwymiadau presennol ac wedi nodi sut y bwriadwn hyrwyddo cydraddoldeb a chynhwysiant LHDTc+, er mwyn gwneud gwahaniaeth gwirioneddol i fywydau, rhagolygon, a chanlyniadau i bobl LHDTc+, heddiw ac yn y dyfodol.

Ein gweledigaeth

Gwnaethom ddatblygu gweledigaeth, neu fframwaith lefel uwch, a all ein tywys

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

tuag at yr hyn rydym am ei gyflawni drwy'r Cynllun Gweithredu hwn. Bydd yn ein helpu i sicrhau ein bod i gyd ar yr un trywydd, ac yn anelu at gyflawni'r un nod. Credwn ym mhwysigrwydd creu newid cynaliadwy, hirdymor, gan ddechrau heddiw. Rydym wedi sicrhau ymrwymiad amrywiaeth eang o bartneriaid yn y gwaith o greu'r Cynllun Gweithredu hwn, sy'n rhannu ein gweledigaeth:

Ar gyfer pawb sy'n LHDT+, byddwn yn:

- cryfhau cydraddoldeb a hawliau dynol ([Llywodraeth Cymru 2022a](#))
- gwneud Cymru yn lle mwy diogel
- gwneud Cymru yn Genedl Noddfa i fudwyr LHDT+
- gwella canlyniadau gofal iechyd
- sicrhau bod addysg yng Nghymru yn gynhwysol
- gwella cynhwysiant a chyfranogiad ym mhob rhan o fywyd
- gwrando ar ein cymunedau LHDT+ a gweithio gyda nhw
- amddiffyn a hyrwyddo hawliau pobl draws ac anneuaidd

Mae'r Cynllun hwn yn gosod meincnod o ran sut y byddwn yn cyflawni'r nodau heriol ac uchelgeisiol hyn a chreu cymdeithas lle mae pobl LHDT+ wedi eu cynnwys ac wedi eu dathlu.

“ Deugain mlynedd yn ôl, roedd pobl hoyw yn dioddef anfri cas ac ymosodiadau rhagfarnllyd. Heddiw, mae pobl draws yn destun llif tebyg o ymosodiadau wedi eu hysgogi gan gasineb. Nid yw ymestyn hawliau i un grŵp yn golygu erydu hawliau o un arall. Nid ydym yn credu y bydd gwella hawliau i fenywod traws yn niweidio hawliau i fenywod a merched cisryweddol. Mae ein cymunedau traws yn brifo, mae ofn arnyn nhw, ac maen nhw'n dioddef niwed. Fel cymdeithas, gallwn ni ac mae'n rhaid i ni wneud yn well na hyn. ”

Hannah Blythyn MS, y Dirprwy Weinidog Partneriaeth Gymdeithasol ([Senedd Cymru 2022a](#)).

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Sut y cyrhaeddwyd y sefyllfa sydd ohoni?

Rydym wedi gwneud cryn dipyn o gynnydd yn ystod yr ychydig ddegawdau diwethaf o ran cryfhau cydraddoldeb a hawliau dynol i bobl lesbiaidd, hoyw, ddeurywiol, drawsryweddol, gwiadur, anneuaidd, ryngryw neu bobl ag Amrywiadau mewn Nodweddion Rhyw (gweler y Rhestr termau isod), arywiol, ac aramantaidd yng Nghymru a ledled y DU, hynny yw pob cymuned LHDT+. Fodd bynnag, ni allwn laesu dwylo, gan fod hawliau LHDT+ yn aml o dan fygythiad, ac mae perygl y bydd hawliau a enillwyd drwy fawr ymdrech yn cael eu gwanhau ledled y byd, gan gynnwys yma yn y DU.

Mae newidiadau i'r gyfraith wedi golygu bod ysgolion, sefydliadau a gwasanaethau cyhoeddus bellach yn gwneud mwy i hyrwyddo'r hawliau hyn a mynd i'r afael â gwahaniaethu yn erbyn pobl LHDT+. Mae hawliau priodi a mabwysiadu cyfartal bellach yn realiti ac erbyn hyn rydym wedi cael gwared ar Adran 28 cyfraith a basiwyd yn 1988 a waharddodd awdurdodau lleol ac ysgolion rhag hyrwyddo addysgu derbynoldeb cyfunrhywiaeth fel perthynas deuluol honedig (**Deddf Llywodraeth Leol 1988**). Rydym wedi gweld newid enfawr mewn agweddu cyhoeddus cadarnhaol tuag at gymunedau LHDT+ ac o blaid cynhwysiant LHDT+, yn ogystal â chael gwell darlun o grwpiau LHDT+ yng Nghymru. Mae'r penderfyniad i gynnwys cwestiynau gwirfoddol ynglŷn â chyfeiriadedd rhywiol am y tro cyntaf yng Nghyfrifiad 2021 yn engraifft o hyn (**Swyddfa Ystadegau Gwladol 2023; Llywodraeth Cymru 2023**), lle yr ymatebodd 92.4% o'r boblogaeth 16 oed a hŷn i'r cwestiwn gwirfoddol ynglŷn â chyfeiriadedd rhywiol yng Nghymru, a dewisodd tua 77,000 o breswylwyr arferol yng Nghymru gyfeiriadedd rhywiol LHDT+ yn 2021.

Fodd bynnag, mae llawer yn parhau i wynebu cryn rwystrau i gymryd rhan lawn a chyfartal mewn cymdeithas yng Nghymru. Mewn arolwg a gomisiynwyd i helpu i ddatblygu'r Cynllun hwn yn ystod haf 2020 (**Llywodraeth Cymru 2021c**), gwelwyd, ymhlið y rhai a gymerodd ran yn yr arolwg, fod 78% o'r ymatebwyr wedi osgoi bod yn agored am eu cyfeiriadedd rhywiol neu eu rhywedd rhag ofn y byddant yn cael ymateb negyddol gan eraill. At hynny, roedd 46% o bobl LHDT+ yng Nghymru wedi cael profiad o aflonyddu geiriol yn y flwyddyn cyn yr

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am **hawlfraint**.

arolwg. Mae canfyddiadau o'r fath yn dangos y profiadau gofidus y mae pobl LHDTc+ yn parhau i'w hwynebu yn y Gymru gyfoes ac yn dangos hefyd faint o gynnydd sydd i'w wneud er mwyn sicrhau cydraddoldeb, ac er mwyn i bobl deimlo'n hapus ac yn ddiogel drwy, yn syml, fod yn nhw eu hunain.

Hyd yn oed cyn pandemig COVID-19, gwyddem fod cymunedau LHDTc+ yn fwy tebygol o brofi nifer o anghydraddoldebau neu ganlyniadau gwaeth o'u cymharu â phoblogaethau heterorywiol a cisryweddol (**Canolfan Dystiolaeth COVID-19 Cymru 2022; Llywodraeth Cymru 2021c; Llywodraeth Cymru 2021d: tudalen 3**). Yn benodol, mae'r cymunedau hynny yn nodi'r profiadau canlynol:

- lefelau is o foddhad â bywyd
- mynediad gwaeth at wasanaethau gofal iechyd
- bwlio, gwahaniaethu a throseddau casineb yn yr ysgol, y gweithle neu yn eu cymunedau
- lefel uwch o gamddefnyddio sylweddau, gan gynnwys alcohol a smygu
- iechyd meddwl gwaeth, gan gynnwys unigrwydd, iselder, a hunanladdiad

Mae'r anfanteision hyn yn cael eu dwysáu ymhellach pan fydd anghenion penodol pobl LHDTc+ a ffactorau sy'n eu gwneud yn agored i niwed yn croestorri â nodweddion gwarchodedig eraill, gan gynnwys oedran, hil, crefydd ac anabledd (**Switchboard 2018**).

Datgelodd pandemig COVID-19 yr anghydraddoldebau strwythurol roedd y cymunedau LHDTc+ wedi'u hymyleiddio fwyaf ac o dan yr anfantais fwyaf yng Nghymru yn eu hwynebu ac, mewn rhai achosion mae wedi gwneud yr anghydraddoldebau hynny yn waeth (**Canolfan Dystiolaeth COVID-19 Cymru 2022**). O ran pobl LHDTc+, mae'r ymchwil yn nodi pryderon o hyd ym maes addysg, diogelwch personol a chymunedol, iechyd a gofal cymdeithasol, a'r gweithle (**Llywodraeth Cymru 2021c**). Comisiynodd Llywodraeth Cymru ymchwil, sef adolygiad o'r dystiolaeth sy'n bodoli eisoes, a chyhoeddodd adroddiad ym mis Ebrill 2022 ar effaith COVID-19 ar gymunedau LHDTc+, a daeth darlun tebyg i'r golwg (**Canolfan Dystiolaeth COVID-19 Cymru 2022**). Nododd yr adroddiadau hyn fod angen cydlynu strategol gwell ynglŷn â materion

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am **hawlfraint**.

LHDT+, gan gynnwys casglu data cadarn, a defnyddio data i wella polisiau. At hynny, mewn arsyllwadau ychwanegol gan Lywodraeth Cymru, er enghraift yn yr Adroddiad Drws ar Glo (**Llywodraeth Cymru 2021e**) ac yn ein hymateb i Adroddiad Is-grŵp Economaidd-gymdeithasol Pobl dduon ac Asiaidd a Lleiafrifoedd ethnig COVID-19 (**Llywodraeth Cymru 2020a**), datgelwyd yr anghydraddoldebau pellach roedd cymunedau ethnig lleiafrifol a phobl anabl yng Nghymru yn eu hwynebu.

Mae'r dystiolaeth sy'n dod i'r golwg hefyd yn awgrymu y gallai pobl LHDT+ fod wedi wynebu rhwystrau a oedd yn eu hatal rhag cael gafael ar wasanaethau gofal iechyd neu feddyginaeth o ganlyniad i'r pandemig, a hefyd mewn rhai achosion wedi wynebu mwy o risg o drais, camdriniaeth, digartrefedd, cyfraddau is o gyflogaeth, ynysigrwydd cymdeithasol ac unigrwydd (**Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol 2020; Sefydliad LHDT 2020; Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol, 2018a: tt139 140**). Dengys ymchwil fod pobl LHDT+ yn fwy tebygol o ddioddef cam-drin domestig (**Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol 2018a: tt139 140**). At hynny, mae Rhaglen Cymorth ar gyfer Cam-drin Domestig y Sefydliad LHDT wedi gweld y galw am gymorth yn cynyddu ers cyflwyno'r cyfyngiadau symud: cynnydd o 38% yn nifer y bobl a gyfeiriwyd at gymorth cam-drin domestig, a chynnydd o 38% yn y galwadau i'r llinell gymorth a gyfeiriodd at gam-drin domestig (**Sefydliad LHDT 2020**). Mae pobl ifanc LHDT yn fwy tebygol o fynd yn ddigartref na'u cyfoedion nad ydynt yn LHDT, gan gyfrif am hyd at 24% o'r boblogaeth o bobl ifanc ddigartref (**Ymddiriedolaeth Albert Kennedy 2015**) ac mae cyfraddau cyflogaeth dipyn yn is i bobl draws ac anneuaidd, ac yn is eto i bobl Ddu, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol sy'n drawsryweddol (**GEO 2018a**). Mae rhannau o'r boblogaeth LHDT+ hefyd yn fwy tebygol o fod yn unig neu wedi'u hynysu'n gymdeithasol, yn enwedig pobl hŷn (**Sefydliad LHDT 2020**).

Nod y camau gweithredu yn y cynllun hwn yw mynd i'r afael â sawl un o'r materion a'r rhwystrau hyn, drwy gynnig camau gweithredu diriaethol a mesuradwy i'w cymryd i wella bywydau pobl LHDT+ yng Nghymru. Ni ddylid byth â chymryd cynnydd yn ganiataol a bydd angen gwneud rhagor o waith er mwyn i Gymru arwain drwy esiampl a diogelu rhyddidau pobl LHDT+ a enillwyd drwy fawr ymdrech.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Y cyd-destun rhyngwladol

Rydym wedi gweld mwy o agweddau gwrth-LHDT+ a mwy o elyniaeth tuag at bobl LHDT+ mewn llawer rhan o'r byd. Gan edrych ar ein cymdogion yn Ewrop, gan gynnwys yn y DU, rydym wedi gweld mwy o rethreg wrth-LHDT+. Fodd bynnag, mae hyn yn mynd yn groes i gefnogaeth fawr ymhliith y cyhoedd o blaid mynd i'r afael ag allgáu pobl LHDT+. Fel y nododd y Gymdeithas Lesbiaidd, Hoyw, Ddeurywiol, Draws a Rhyngryw Ryngwladol yn ei hadroddiad yn 2022, mae dwy ochr i bob stori sy'n dod i'r amlwg ([ILGA-Europe 2022a](#)):

O safbwyt rhyngwladol, yn sail i'r Cynllun Gweithredu hwn mae'r dull gweithredu yn seiliedig ar hawliau dynol a amlinellwyd gan Uchel Gomisiynydd y CU ([UNSDG 2022](#)) ac Arbenigwr Annibynnol y CU ar Gyfeiriadedd Rhywiol a Hunaniaeth Rhywedd (IESOGI) ([OHCHR 2022b](#)), ac mae'n cefnogi'r gwaith o wireddu hawliau a warantwyd i bobl LHDT+, gan gynnwys y rhai yn y:

“ On one hand, there was a severe rise in 2021 of anti-LGBTI rhetoric from politicians and other leaders, which has fuelled a wave of violence, with anti-LGBTI hate crime reported in every country this year; while on the other the response to this has been an allied determination in many countries, and at the European level, to tackle hatred and exclusion of LGBTI people”. ”

Rhaid inni gydnabod i'r DU, a nodwyd fel y genedl fwyaf cyfeillgar yn Ewrop i bobl LHDT ar un adeg, fod yn safle 14 yn y tabl Ewropeaidd mwyaf diweddar ([ILGA-Europe 2022b](#)). Rhaid inni gydnabod bod anfantais, anghydraddoldeb a gwahaniaethu yn dal i fod yn realiti i lawer o bobl LHDT+ sy'n byw yng Nghymru. Yn fwy cyffredinol, mae hawliau dynol pobl LHDT+ yn dal i fod o dan fygythiad neu o dan fygythiad o'r newydd mewn llawer o wledydd.

O safbwyt rhyngwladol, yn sail i'r Cynllun Gweithredu hwn mae'r dull gweithredu yn seiliedig ar hawliau dynol a amlinellwyd gan Uchel Gomisiynydd y CU ([UNSDG 2022](#)) ac Arbenigwr Annibynnol y CU ar Gyfeiriadedd Rhywiol a

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Hunaniaeth Rhywedd (IESOGI) (**OHCHR 2022b**), ac mae'n cefnogi'r gwaith o wireddu hawliau a warantwyd i bobl LHDTc+, gan gynnwys y rhai yn y:

- Datganiad Cyffredinol o Hawliau Dynol
- Y Cyfamod Rhyngwladol ar Hawliau Economaidd, Cymdeithasol a Diwylliannol
- Y Cyfamod Rhyngwladol ar Hawliau Sifil a Gwleidyddol
- Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Ddileu Pob Math o Wahaniaethu yn erbyn Menywod
- Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP)
- Egwyddorion y Cenhedloedd Unedig ar gyfer Pobl hŷn

Yn hyn o beth, rydym hefyd yn croesawu penderfyniad Cyngor y CU ar Hawliau Dynol i adnewyddu mandad Arbenigwr Annibynnol y Cenhedloedd Unedig ar Gyfeiriadedd Rhywiol a Hunaniaeth Rhywedd ym mis Gorffennaf 2022 (**OHCHR 2022c**). Yn 2016, pan grëwyd mandad cyntaf erioed yr Arbenigwr Annibynnol yn y system hawliau dynol, anfonwyd neges glir i'r byd y dylai pob un sy'n LHDTc+, yn ddieithriad, fod yn gallu byw bywyd heb drais neu wahaniaethu. Nid oedd adnewyddu'r mandad yn beth awtomatig, ac rydym yn falch o nodi y bydd y gwaith pwysig hwn yn parhau, sy'n dangos cefnogaeth amlwg i fynd i'r afael â thrais a gwahaniaethu yn erbyn pobl â cyfeiriadeddau rhywiol a hunaniaethau amrywiol dros y byd i gyd.

Mae'r dull gweithredu hwn yn sicrhau y bydd y Cynllun hefyd yn cyfrannu'n fawr at waith Llywodraeth Cymru i gyflawni swyddogaethau Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus o dan adran 149 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Bydd yn gysylltiedig â gwaith ar gydraddoldeb rhwng y rhywiau, anabledd, hil a nodweddion gwarchodedig eraill o dan y Ddeddf hon. Rydym yn cydnabod bod angen sicrhau bod ein Cynlluniau Gweithredu ym maes cydraddoldeb yn gweithio gyda'i gilydd.

Er mai hwn yw'r fframwaith polisi cyntaf i ganolbwyntio ar anghenion penodol pobl LHDTc+ a'r ffactorau sy'n eu gwneud yn agored i niwed, mae'n rhan o ymagwedd ehangach tuag at gydraddoldeb prif ffrwd a chryfhau'r ffordd y diogelir hawliau dynol i bawb. Fel y cyfryw, dylid ei ddarllen ochr yn ochr â'n

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Cynllun Cydraddoldeb Strategol, Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol, y Fframwaith Gweithredu ar Anabledd a'r Cynllun Hyrwyddo Cydraddoldeb rhwng y Rhywiau ([Llywodraeth Cymru 2020b](#); [Llywodraeth Cymru 2022b](#); [Llywodraeth Cymru 2019a](#); a [Llywodraeth Cymru 2020e](#)).

Creu Cynllun Gweithredu LHDT+ i Gymru

Mae Llywodraeth Cymru wedi gweithio gydag amrywiaeth eang o gymunedau LHDT+ a'r sefydliadau sy'n cefnogi'r cymunedau hyn er mwyn helpu i ddatblygu'r Cynllun Gweithredu hwn. Yn ystod haf 2020, gwnaethom gomisiynu arolwg i gofnodi profiadau bywyd pobl LHDT+ yng Nghymru, ochr yn ochr â chynnal cyfres o grwpiau ffocws. Ymhllith y pynciau pwysig a godwyd yn yr arolwg, y cafwyd dros 600 o ymatebion iddo, roedd (1) mynd i'r afael â gwahaniaethu yn erbyn pobl LHDT+, (2) gwella diogelwch, a (3) mynd i'r afael ag anghydraddoldebau iechyd, yn enwedig iechyd traws.

Edrychodd y grwpiau ffocws ac anghenion pobl ifanc LHDT+; pobl hŷn; pobl anabl; a phobl Ddu, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol, a gwnaethom weithio hefyd gyda sefydliadau eraill, gan gynnwys TUC Cymru, y Rhwydwaith Cydraddoldeb Menywod, Pride Cymru a Llinell Gymorth LHDT Cymru.

Ym mis Tachwedd 2020, dygwyd Grŵp Cyfeirio Allanol ar gyfer LHDT+ ynghyd i roi cyngor ac arweiniad ac ym mis Ionawr 2021, sefydlwyd y Panel Arbenigwyr Annibynnol LHDT+ i roi cyngor manwl ar gydraddoldeb LHDT+ yng Nghymru. Rydym yn ddyledus i'r amrywiaeth eang o randdeiliaid o'r holl gymunedau sydd wedi gweithio gyda ni i gyrraedd y cam hwn, yn enwedig y Panel Arbenigwyr Annibynnol LHDT+. Mae'r Panel Arbenigwyr hwn yn cynnwys pobl sydd â chryn brofiad cymunedol, proffesiynol ac academaidd, yn ogystal â phrofiad bywyd personol. Ategwyd gwaith y Panel gan weithgorau ar wahân a ystyriodd lawer o faterion yn fanylach. Paratodd y Panel Arbenigwyr adroddiad ([Llywodraeth Cymru 2021c](#)) yn cynnwys argymhellion ynglŷn ag ymgorffori hawliau dynol mewn cyfraith ddomestig, cydlynú cynlluniau'n strategol a'u hintegreiddio, a hyfforddiant, codi ymwybyddiaeth a meithrin gallu.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Roedd yr adroddiad yn cynnwys argymhellion ar gyfer amrywiaeth eang o feisydd polisi, gan gynnwys:

- cydnabod pobl draws ac anneuaidd
- diogelwch
- y cartref a chymunedau
- iechyd a gofal cymdeithasol
- addysg a dysgu gydol oes
- y gweithle
- cefnogi'r ymateb i COVID-19

Bu'r argymhellion hyn yn sail i'r Cynllun Gweithredu LHDT+ drafft y cynhaliodd Llywodraeth Cymru ymgyngoriad arno rhwng mis Gorffennaf a mis Hydref 2021 ([Llywodraeth Cymru 2021c](#)).

Ymatebion i'r ymgyngoriad

Cafwyd mwy na 1,300 o ymatebion gan unigolion a sefydliadau, a oedd yn cynnig eu barn ar y Cynllun arfaethedig. Cynhalwyd dadansoddiad llawn o'r ymatebion gan gwmni ymchwil allanol sydd wedi cael ei ddefnyddio i helpu i baratoi'r cynllun gweithredu terfynol. Rydym yn ddiolchgar i'r holl unigolion a sefydliadau a roddodd o'u hamser i ymateb i'r ymgyngoriad. Cyhoeddwyd crynodeb o'r ymatebion i'r ymgyngoriad ar y cyd â'r Cynllun Gweithredu hwn.

Nodwyd dwy ymgyrch arwyddocaol yn yr ymatebion. Roedd un yn canolbwytio ar wahardd arferion trosi, a elwir weithiau yn "therapi trosi", ac yn dadlau o blaid diffiniad mwy penodol yn y Cynllun Gweithredu. Roedd yr ymatebwyr hyn yn teimlo y byddai diffiniad cliriach yn werthfawr o ran sicrhau bod y gyfraith yn cael ei chymhwys o mewn ffordd gytbwys. Roedd ymgyrch arall yn canolbwytio ar bryderon a'r gred y dylid ymdrin â materion ynglŷn â rhyw, cyfeiriadedd rhywiol, a rhywedd o dan gynllun gweithredu ar wahân.

Yn hyn o beth, mae'n bwysig nodi bod safbwyt Llywodraeth Cymru yngly^n â

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

phobl draws yn glir (**Llywodraeth Cymru 2020c**); **Senedd Cymru 2022b**):

“ Cred Llywodraeth Cymru fod menywod trawsrywiol yn fenywod a bod dynion trawsrywiol yn ddynion a bod hunaniaethau anneuaidd yn ddilys. ”

Drwy Asesiadau Effaith (gweler isod), ymgysylltu â'r Panel Arbenigwyr LHDT+, a'r ymatebion i'r ymgyngoriad, rydym yn parhau i werthuso effeithiau posibl ein Cynllun Gweithredu LHDT+. Rydym wedi datblygu Asesiad Effaith Integredig ac wedi gwerthuso effeithiau posibl y Cynllun Gweithredu LHDT+ ar hawliau menywod ac, wrth ystyried y ddarpariaeth a nodwyd yn Atodlen 3 i Ddeddf Cydraddoldeb 2010, rydym o'r farn na fydd cymorth i bobl LHDT+ na chyhoeddi'r Cynllun hwn yn arwain at wanhau hawliau menywod, gan gynnwys menywod cisryweddol a menywod trawsryweddol.

Gwella camau gweithredu, eu rhoi ar waith, a'u monitro

Mewn ymateb i'n hymgyngoriad ar y Cynllun Gweithredu drafft, codwyd yr angen am eglurder ynglŷn â rhai camau gweithredu a'r ffordd y byddent yn cael eu rhoi ar waith. Dywedwyd bod rhai o'r camau gweithredu yn rhy eang a bod angen cynigion manylach, gan gynnwys pwy oedd yn gyfrifol am bob cam gweithredu (e.e. "perchnogion camau gweithredu"), pryd y cāi pob cam gweithredu ei gymryd, a beth fyddai'r canlyniad i bobl LHDT+ yng Nghymru. Soniwyd hefyd fod camau gweithredu ynglŷn ag ymchwil a chasglu data wedi cael eu hawgrymu sawl gwaith drwy'r Cynllun Gweithredu drafft cyfan, ond heb unrhyw ddiben na nodau clir. Yn olaf, codwyd pwynt dro ar ôl tro ynglŷn â therminoleg aneglur a'r angen am restr termau.

Er mwyn rhoi eglurdeb ynglŷn â'r agweddau hynny, rydym wedi gwahanu ein gweledigaeth ar gyfer y Cynllun Gweithredu LHDT+ oddi wrth y canlyniadau ehangach yr hoffem eu cyflawni gyda'r camau gweithredu wedi'u diweddar. Mae'r tabl o gamau gweithredu (gweler isod, "Cynllun Gweithredu LHDT+:

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Camau Gweithredu a Dangosyddion Perfformiad Allweddol") wedi cael ei ddiweddar i nodi rhai gweithgareddau mesuradwy, gan gynnwys allbynnau; pwy sy'n gyfrifol am bob cam gweithredu; sut y caiff pob cam gweithredu ei gymryd; a sut y byddwn yn mesur llwyddiant. Mae'r camau gweithredu ynglŷn ag ymchwil a chasglu data wedi'u gwneud yn fwy eglur yng nghyd-destun cyflawni nod penodol, boed hynny o ran gwella gwasanaethau neu lunio strategaethau a chynlluniau mewn maes penodol. Rydym yn anelu at roi diweddariad cynnydd bob blwyddyn i ddangos beth a gyflawnwyd a beth yn rhagor y mae angen ei wneud ac, yn y pen draw, rydym yn gobeithio mesur effaith y Cynllun Gweithredu ar gymunedau LHDTc+ yn y dyfodol. Ychwanegwyd rhestr termau sydd wedi cael ei rhannu â chynrychiolwyr cymunedau LHDTc+ er mwyn cadarnhau cywirdeb y termau a bod yr holl dermau angenrheidiol wedi cael eu cynnwys, at y cynllun hwn (gweler isod "Rhestr termau").

Bydd mesur effaith y Cynllun Gweithredu hwn ar gymunedau LHDTc+ yn hanfodol o ran gwerthuso ei lwyddiant a'i effeithiolrwydd. Bydd gwaith yn cael ei wneud gan Lywodraeth Cymru i ddechrau er mwyn amlinellu sut y gall y Cynllun Gweithredu hwn gael ei werthuso. Mae hyn yn cynnwys datblygu damcaniaeth newid i gyfrif am y ffordd y bydd gweithgareddau yn arwain at y canlyniadau a'r effeithiau a ddymunir, a'r tybiaethau y bydd y llwyddiant hwn yn seiliedig arnynt. Byddwn hefyd yn nodi pa wybodaeth y gellir ei defnyddio i ddangos effaith y Cynllun Gweithredu, a ph'un a yw'r data hyn eisoes yn cael eu casglu gan Lywodraeth Cymru a chyrrf cyhoeddus eraill neu a fydd angen casglu data eraill. Bydd y gwaith o lunio'r gwerthusiad o'r Cynllun Gweithredu a'i roi ar waith yn cael ei wneud mewn cydweithrediad agos ag Is-adran Tystiolaeth a Chefnogaeth ar gyfer Cydraddoldeb, Tlodi a Phlant Llywodraeth Cymru.

Bydd effaith y Cynllun Gweithredu hwn, a Chynlluniau Gweithredu eraill Llywodraeth Cymru, yn dibynnu ar y ffordd rydym yn eu rhoi ar waith. Bydd dull gweithredu croestoriadol yn hollbwysig. Drwy ein gwaith gyda rhanddeiliaid mewnol ac allanol, byddwn yn ystyried ac yn defnyddio arbenigedd ar amrywiaeth o nodweddion gwarchodedig, er mwyn sicrhau bod effeithiau cyfun yn cael eu hystyried, wrth i'r Cynllun gael ei roi ar waith. Bydd ein grŵp o randdeiliaid mewnol, sy'n cynnwys Dirprwy Gyfarwyddwyr a Phenaethiaid Polisi yn bennaf, yn ganolbwynt i lywodraethu gwaith sy'n ymwneud â LHDTc+ yn

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Llywodraeth Cymru, ac yn sicrhau bod y gwaith yn cael ei gydgysylltu i lunio a chyflwyno'r cynllun. Bydd fframweithiau llywodraethu ar gyfer yr holl gynlluniau cydraddoldeb eraill hefyd yn cael eu haddasu at yr un diben, a bydd dulliau adrodd, gan gynnwys adroddiadau ar risg, yn cael eu nodi, a'u rhoi ar waith.

Mae gweithgareddau Llywodraeth Cymru yn effeithio ar fwy na thair miliwn o bobl bob dydd. Asesiad Effaith yw ffordd strwythur dig o ystyried y ffactorau sy'n golygu bod ein polisiau yn effeithio ar fywydau pobl wahanol mewn ffyrdd gwahanol. Mae asesiadau effaith yn ein harwain tuag at well prosesau llunio polisiau a'u rhoi ar waith ac yn cefnogi ein hymdrehchion i gydweithio ar draws portffolios i wireddu gweledigaeth y Gweinidogion i wneud gwahaniaeth gwirioneddol i bobl yng Nghymru. Maent yn ymwneud â nodi canlyniadau posibl cam gweithredu cyfredol neu arfaethedig, ac yn chwarae rhan bwysig mewn arfarniadau o opsiynau a phrosesau gwneud penderfyniadau. Dyna pam mae ein Hasesiadau Effaith yn cael eu cyhoeddi ochr yn ochr â'r Cynllun Gweithredu LHDT+ hwn, gan gynnwys yr asesiad effaith drwy ein Hasesiad Effaith Integredig.

Data ac ymchwil

Mae casglu a dadansoddi data, gan gynnwys naratifau personol gan y rhai sy'n arbenigwyr drwy brofiad, yn allweddol i ddeall graddau'r anghydraddoldebau a wynebir gan bobl LHDT+ yng Nghymru. Rydym yn ymwybodol bod yn rhaid inni wneud rhagor i wella prosesau casglu ac adrodd data ar gydraddoldeb yng Nghymru. Felly, rydym wedi sefydlu Uned Tystiolaeth Cydraddoldeb Llywodraeth Cymru a fydd yn rhoi cymorth dadansoddol trawsbynciol er mwyn gwella'r broses o goladu tystiolaeth ynglŷn â chydraddoldebau, ei hargaeedd a'r defnydd a wneir ohoni, a all yn ei dro helpu i ysgogi newid ar lawr gwlad i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau yng Nghymru. Er enghraifft, o ran y Camau Gweithredu hynny yn y Cynllun hwn lle mae Llywodraeth Cymru yn arwain y gwaith o gasglu a defnyddio data, caiff arferion gorau sy'n ymwneud â chydymffurfio â GDPR eu defnyddio.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Mae'n bwysig bod Llywodraeth Cymru yn casglu tystiolaeth y gellir gweithredu arni ynglŷn â'i gallu i gyflawni blaenoriaethau'r Llywodraeth, a ph'un a ydynt yn cael eu rhoi ar waith yn effeithiol ai peidio. Y sail gyfreithlon dros brosesu gwybodaeth fel rhan o unrhyw ymarfer casglu data yw ein tasg gyhoeddus; hynny yw, arfer ein hawdurdod swyddogol i gyflawni swyddogaethau a rôl graidd Llywodraeth Cymru. Weithiau byddwn yn casglu data categori arbennig a'r sail gyfreithlon dros brosesu'r wybodaeth hon yw ei bod at ddibenion ystadegol neu ymchwil. Caiff yr holl ddata personol a ddarperir i Lywodraeth Cymru eu cadw ar weinyddion diogel, a chaiff manylion cyswllt ac unrhyw ddata personol a gasglwn eu storio mewn ffolderi cyfyngedig. Efallai y bydd gofynion prosiectau ymchwil yn wahanol o ystyried am faint o amser y cedwir data personol ac felly caiff cyfranogwyr pob prosiect ymchwil eu hysbysu ar wahân am y terfyn amser perthnasol ar gyfer dinistrio data.

Caiff yr holl ddata a gesglir gan Lywodraeth Cymru eu nodi mewn adroddiadau mewn fformat wedi'i anonymeiddio. Ni fydd adroddiadau Llywodraeth Cymru yn cynnwys manylion cyswllt, a bydd unrhyw wybodaeth mewn atebion penagored a allai arwain at adnabod person yn cael ei dileu. Bydd hyn yn digwydd bob tro oni chytunir fel arall â'r unigolyn/unigolion dan sylw. O dan GDPR y DU, mae gan ddarparwyr gwybodaeth bersonol i Lywodraeth Cymru yr hawliau canlynol:

- i weld copi o'u data eich hun
- ei gwneud yn ofynnol inni gywiros unrhyw wallau yn y data hynny
- i wrthwynebu neu gyfyngu ar unrhyw brosesu (o dan amgylchiadau penodol)
- i'w data gael eu 'dileu' (o dan amgylchiadau penodol)
- i gyflwyno cwyn i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth sef ein rheoleiddiwr annibynnol ar gyfer diogelu data

Dyma fanylion cyswllt Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth: Wycliffe House, Water Lane, Wilmslow, Cheshire, SK9 5AF.

Ffôn: 01625 545 745 neu 0303 123 1113. Gwefan: ico.org.uk. Gellir cysylltu â Swyddog Diogelu Data Llywodraeth Cymru yn: Llywodraeth Cymru, Parc Cathays, Caerdydd, CF10 3NQ, E-bost: Swyddogdiogeludata@llyw.cymru.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Cynllun i holl bobl LHDT+

Nododd ymatebion i'r ymgynghoriad ddiffyg cydnabyddiaeth am rai grwpiau neu gymunedau LHDT+ penodol, fel pobl ddeurywiol, ryngryw, ac arywiol ac aramantaid (Ace/Aro) yn y Cynllun Gweithredu, yn ogystal â diffyg ffocws ar brofiadau pobl anneuaidd. Mae rhai o'r camau gweithredu bellach yn nodi'n glir eu bod yn ymwneud â phob grŵp o dan yr ambarél LHDT+ ehangach, sy'n cynnwys y cymunedau hynny; tra bod eraill yn ymwneud yn benodol ag anghenion grwpiau nad ydynt yn cael gwasanaeth digonol, megis pobl ddeurywiol, anneuaidd a rhyngryw.

Mae grwpiau rhanddeiliaid wedi argymhell y dylem ddefnyddio'r acronym LHDT+ mewn perthynas â'r gwaith hwn. Mae'r Panel Arbenigwyr a Llywodraeth Cymru yn cydnabod bod gwahanol safbwytiau a defnyddiau ymhlið ein cymunedau, ac y bydd arferion yn debygol o newid eto yn y dyfodol. Am ragor o fanylion, gweler ein Rhestr termau isod.

Caiff y Cynllun Gweithredu hwn ei gyhoeddi ar y ffurf fwyaf hygrych posibl er mwyn sicrhau ei fod yn cyrraedd pawb sy'n LHDT+, gan gynnwys pobl ifanc a phobl anabl. Pan fydd y cynllun yn cyfeirio at bobl LHDT+, mae'n cynnwys pobl o bob oedran.

Mae'r Gymraeg yn un o drysorau Cymru. Mae'n rhan o'r hyn sy'n ein diffinio fel pobl ac fel cenedl. Ein huchelgais fel Llywodraeth Cymru yw gweld nifer y bobl sy'n gallu mwynhau siarad a defnyddio'r Gymraeg yn cyrraedd miliwn erbyn 2050. Ar ddechrau'r chweched Senedd, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru raglen waith pum mlynedd i gyflawni "Cymraeg 2050: miliwn o siaradwyr Cymraeg" yn ystod 2021 i 2026 ([Llywodraeth Cymru 2022c](#)). Er nad yw'n nodwedd warchodedig, mae gan bobl LHDT+ sy'n siarad Cymraeg anghenion penodol yn gysylltiedig â'r Gymraeg a hunaniaethau croestoriadol. Felly, dylid darllen y Cynllun Gweithredu LHDT+ hwn ar y cyd â Strategaeth y Gymraeg a chynlluniau cysylltiedig, gan ystyried rôl y Gymraeg yn y gweithgareddau a amlinellir isod. Mae'r Gymraeg, a'r cyfrifoldeb am weithredu i'w diogelu, yn perthyn i ni gyd. Mae gan bawb rôl i'w chwarae, ni waeth ble maent yn byw na

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

faint o Gymraeg y gallant ei siarad. Rydym yn gobeithio gweld mwy o sefydliadau ac arweinwyr cyhoeddus yn ymgymryd â chyfrifoldeb dros yr iaith.

Byddwn yn cydnabod ‘Croestoriadedd’

Mae cydnabod anghenion croestoriadol sawl nodwedd unigolyn neu grŵp megis cyfeiriadedd rhywiol, ailbennu rhywedd, hil, anabledd, a chrefydd, yn aml yn cael ei ddiffinio fel “croestoriadedd” (gweler isod, “Rhestr termau”). Yn yr ymatebion, mynegwyd awydd amlwg i weld mwy o gydnabyddiaeth o bobl LHDT+ fel unigolion a all fod ganddynt lawer o agweddau a haenau eraill ar eu hunaniaeth a'u bywydau Gall rhai o'r nodweddion eraill hyn fod yn gysylltiedig â rhwystrau ychwanegol neu anghydraddoldeb hefyd. Fel llywodraeth, credwn na ddylem fynd i'r afael ag anghydraddoldebau LHDT+ ar eu pen eu hunain, sydd wedi bod yn gymhelliant i'r Cynllun Gweithredu i fynd i'r afael â lleiafrifoedd, grwpiau nad ydynt yn cael gwasanaeth digonol neu grwpiau dan anfantais.

Bwriedir i'r Cynllun Gweithredu LHDT+ gael ei ddefnyddio ochr yn ochr â chynlluniau a mentrau eraill, megis Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol, y Fframwaith Gweithredu ar Anabledd, a'r Cynllun Hyrwyddo Cydraddoldeb rhwng y Rhywiau, er mwyn sicrhau ein bod yn mynd i'r afael â phob math o wahaniaethu ac yn ei leihau i bawb, ni waeth beth fo'u hamgylchiadau personol. Er enghraift, mae'n fwriad gan Lywodraeth Cymru i ddatblygu polisi anabledd dysgu o 2022 i 2026 a'i roi ar waith, a chanllawiau i helpu i ddarparu gwasanaethau awtistiaeth. Hefyd, mae ein Strategaeth Genedlaethol ar Drais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol ar gyfer 2022 i 2026 yn anelu at gymryd camau i fynd i'r afael â thrais, anghydraddoldeb rhywiol a chasineb at fenywod mae trais ar sail rhywedd, casineb at fenywod a rhywiaeth yn broblemau a wynebir gan lawer o bobl LHDT+ o hyd. Felly, wrth weithio, mae'n rhaid inni ystyried agweddau eraill ar wahaniaethu a sut maent yn croestorri â rhywedd, oedran, hil a LHDT+. Dylai'r strategaethau a'r cynlluniau a grybwylkir uchod hefyd gael eu defnyddio ar y cyd â'r Cynllun Gweithredu LHDT+ hwn.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

“ Attaining cultural humility with the full appreciation of the intersectionality of humanity is an ultimate educational goal. ”

Coleman et al. 2022.

Grwpiau rhanddeiliaid: dim byd amdanon ni hebon ni

Wrth ailiysgrifennu'r cynllun hwn ein nod oedd dweud beth y byddwn yn ei wneud, yn gliriach, yn enwedig o ran y gwaith gyda chymunedau a grwpiau ledled Cymru. Mae rôl weithredol rhanddeiliaid a chynrychiolwyr cymunedol wedi bod yn elfen allweddol yn ystod y broses o ddatblygu'r cynllun hwn. Bydd ymgysylltu hollbwysig o'r fath yn parhau wrth inni symud ymlaen i gymryd y camau gweithredu. Byddwn yn parhau i wrando ar anghenion grwpiau, sefydliadau a chymunedau o dan yr ambarél LHDTc+ gyffredinol a'u deall.

Caiff y Panel Arbenigwyr LHDTc+, a roddodd gymorth amhrisiadwy inni wrth lunio'r cynllun hwn, ei adnewyddu a'i ffurfioli'n grŵp cyngori parhaus a fydd yn parhau i roi cyngor a dirnadaeth er mwyn helpu i roi'r cynllun ar waith, gan ganolbwytio ar anghenion cymunedau LHDTc+ yng Nghymru.

Byddwn hefyd yn parhau i wella a chynyddu lefel ein hymgysylltu â sefydliadau llawr gwlad sy'n cefnogi pobl LHDTc+ yng Nghymru, yn ogystal â grwpiau ledled Cymru sydd â diddordeb uniongyrchol yn y maes polisi hwn. Byddwn yn rhoi sylw penodol i faterion sy'n ymwneud â gwahardd arferion trosi a sefydlu gweithgor o bobl sydd â phrofiad proffesiynol a phrofiad bywyd yn y maes hwn.

A. Hawliau dynol a chydnabyddiaeth

Gweledigaeth: byddwn yn cryfhau cydraddoldeb a

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

hawliau dynol

Byddwn yn parhau i gefnogi pobl LHDT+ drwy amddiffyn a hyrwyddo eu hawl i chwarae rhan lawn a chydradd mewn cymdeithas yng Nghymru. Nododd ymchwil a wnaed wrth baratoi'r Cynllun Gweithredu hwn bryderon gan bobl anneuaidd a rhyngryw ynglŷn â diffyg cydnabyddiaeth mewn cymdeithas ac o ran sut y cānt eu hadlewyrchu yn y ffordd y mae gwasanaethau yn gweithredu ([Llywodraeth Cymru 2021](#)). Hefyd, dywedodd pobl draws yng Nghymru wrthym yr hoffent weld Llywodraeth Cymru yn mynd ymhellach na Llywodraeth San Steffan wrth ddiogelu a hyrwyddo hawliau pobl draws. Mae ymchwil i agweddau tuag at bobl draws ym Mhrydain gan y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol yn awgrymu bod agweddau negyddol tuag at bobl draws yn cynyddu dros amser o bosibl ymhllith y cyhoedd mewn rhai rhannau o fywyd, gan gynnwys defnyddio llochesi i oroeswyr traus domestig ([Morgan et al.2020](#)).

Arferion trosi

Ceir pryder penodol ynglŷn ag ymarfer ‘arferion troi’ o hyd, a elwir weithiau yn ‘therapi trosi’. Defnyddir ‘arferion trosi’ fel term cyffredinol i ddisgrifio ymyriadau niweidiol eang eu cwmpas, sydd i gyd yn seiliedig ar y camsyniad y gall cyfeiriadedd rhywiol a rhywedd, gan gynnwys hunaniaeth rhywedd, gael ei newid neu ei reoli. Felly, mae arferion o'r fath wedi'u hanelu'n gyson at sicrhau newid o beidio â bod yn heterorywiol i fod yn heterorywiol a/neu o fod yn draws neu'n rhywedd-amrywiol i fod yn cisryweddol. Yn dibynnu ar y cyd-destun, defnyddir y term am nifer fawr o arferion a dulliau, y mae rhai ohonynt yn ddirgel ac felly na wyddys llawer amdanynt ([y Cyngor Hawliau Dynol 2020](#)).

Wrth inni geisio symud tuag at wahardd arferion trosi i'r holl bobl LHDT+ yng Nghymru, mae'n bwysig deall effaith a chyffredinrwydd arferion trosi ar gymunedau LHDT+ ([Llywodraeth Cymru 2022d](#)). Canfu arolwg LHDT Cenedlaethol 2018 fod 4.8% o bobl LHDC+ cisryweddol yng Nghymru wedi cael cynnig arferion trosi ond nad aethant drwy'r broses ([GEO 2018a](#)), ond bod 2.1% wedi mynd drwy'r broses. Roedd hyn yn uwch i boblogaethau traws, lle roedd

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

9.0% o ymatebwyr yng Nghymru wedi cael cynnig arferion trosi ond nad oeddent wedi mynd drwy'r broses ac roedd 5.6% arall wedi mynd drwy'r broses. Canfu'r adroddiad, o ran ymatebwyr yn y DU a oedd wedi mynd drwy arferion trosi, fod y rhain wedi cael eu cynnal gan sefydliadau ffydd mewn mwy na hanner yr achosion.

Yn 2020, cynhaliodd Galop, sef elusen sy'n atal camdriniaeth yn erbyn pobl LHDT+ yn y DU, arolwg o bobl LHDT+ sydd wedi goroesi ymosodiadau rhywiol yn y DU, gan ganfod bod 23.5% o ymatebwyr wedi nodi bod y cyflawnwr yn 'bwriadu trosi' neu gosbi eu hunaniaeth LHDT+ (**Galop 2022:t.3**). Roedd y ganran hon yn uwch i bobl arywiol (34.4%), pobl anneaidd (31.9%), dynion traws (34.7%) a menywod traws (29.6%).

Ni ddefnyddir arferion trosi yn y GIG. Llofnododd GIG Cymru y Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth ar Wahardd Arferion Trosi (**BACP 2022**), sef cytundeb gan sefydliadau sy'n gweithio ym maes gwasanaethau iechyd meddwl neu seicolegol neu sy'n eu comisiynu, er mwyn ceisio sicrhau nad ydynt yn comisiynu nac yn darparu therapi trosi.

Rydym am i bob person LHDT+ gael ei drin â'r un gwerth, bod yn ddiogel a byw'n ddiffuant ac yn agored fel nhw eu hunain. Dyna pam mae'r Rhaglen Lywodraethu, a'r Cytundeb Cydweithio â Phlaid Cymru, yn nodi y byddwn yn gwahardd pob agwedd ar arferion trosi LHDT+ sydd o fewn ein pwerau ac yn ceisio datganoli unrhyw bwerau ychwanegol angenrheidiol i'n galluogi i gyflawni hyn. At hynny, byddwn yn ceisio datganoli pwerau mewn perthynas â Chydnabod Rhywedd a chefnogi ein cymuned draws.

Nododd y mwyafrif llethol o'r ymatebion i'r ymgynghoriad y dylid rhoi terfyn ar arferion trosi sy'n ceisio gorfodi pobl i newid eu cyfeiriadedd rhywiol neu eu rhywedd. Roedd angen diffiniad clir o arferion trosi er mwyn sicrhau na fyddai trafodaethau dilys na chymorth ynghylch teimladau unigolyn am eu cyfeiriadedd rhywiol neu eu rhywedd yn cael eu cynnwys mewn unrhyw waharddiad. Mae Llywodraeth Cymru wedi sefydlu Gweithgor penodol ar Wahardd Arferion Trosi a fydd yn rhoi cyngor ac arweiniad i Lywodraeth Cymru ar y gwaith hwn a fydd yn cael ei arwain gan yr Is-adran Cyflawnder Cymdeithasol, Partneriaeth

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Gymdeithasol, a Chydraddoldeb a Hawliau Dynol.

Ein camau gweithredu

1. Cryfhau dealltwriaeth o hawliau dynol pobl LHDT+
2. Helpu pobl LHDT+ i ddeall yn well sut i fynnu eu hawliau dynol.
3. Gwahardd pob agwedd ar Arferion Trosi LHDT+.
4. Cryfhau cynrychiolaeth LHDT+ ar fforymau cydraddoldeb.
5. Cynnwys cymunedau LHDT+ wrth lunio gwasanaethau cyhoeddus.
6. Cydnabod pobl anneuaidd a phobl ryngryw .
7. Ceisio datganoli pwerau mewn perthynas â Chydnabod Rhywedd.
8. Ymgysylltu'n rhyngwladol i ddangos ein gwerthoedd a'n cymorth i bobl LHDT+ yng Nghymru ac yn fydd-eang.

B. A. Diogelwch a rhyddid rhag gwahaniaethu

Gweledigaeth: byddwn yn gwneud Cymru yn lle mwy diogel i bawb sy'n LHDT+

Drwy deimlo'n fwy diogel yng Nghymru bydd modd i bobl LHDT+ ffynnu a byw heb ofn, yn eu bywyd personol ac mewn cymdeithas. Mae llawer o bobl LHDT+ yng Nghymru yn parhau i deimlo'n anniogel ac yn wynebu risg uchel o camdriniaeth neu wahaniaethu ([Stonewall Cymru 2017a](#)), ac felly mae'n hollbwysig bod camau yn cael eu cymryd i fynd i'r afael â hyn ac i geisio gwneud pobl LHDT+ yng Nghymru yn fwy diogel.

Cyhoeddwyd Ystadegau Troseddau Casineb Cenedlaethol 2021 i 2022 i Gymru a Lloegr gan y Swyddfa Gartref ym mis Hydref 2022. Mae'r ystadegau yn dangos cynnydd o 35% yn nifer y troseddau casineb a gofnodwyd yng Nghymru o gymharu â 2020 i 2021 ([Llywodraeth Cymru 2022e; Swyddfa Gartref 2022a](#)). Cofnodwyd 6,295 o droseddau casineb gan y pedwar heddlu yng Nghymru ac o'r rhain:

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

- roedd 1,329 (21%) yn droseddau casineb ar sail cyfeiriadedd rhywiol
- roedd 247 (4%) yn droseddau casineb ar sail trawsrywedd

Ar gyfer y flwyddyn rhwng mis Ebrill 2021 a mis Mawrth 2022, cofnododd yr heddlu fod troseddau casineb ar sail cyfeiriadedd rhywiol yng Nghymru wedi cynyddu 50% o gymharu â'r flwyddyn flaenorol (o 884 i 1,329) a bod troseddau casineb yn erbyn pobl drawsryweddol (h.y., troseddau casineb ar sail trawsrywedd) wedi cynyddu 43% (o 173 i 247 o achosion) ([Swyddfa Gartref 2021a](#); [Swyddfa Gartref 2022a](#); [Swyddfa Gartref 2021b: Tabl o'r Atodiad](#); [Swyddfa Gartref 2022b: Tabl o'r Atodiad](#)).

Gall nifer o ffactorau ysgogi troseddau casineb, ac mae'r ystadegau uchod yn nodi'r troseddau hynny lle y cafodd cyfeiriadedd rhywiol neu hunaniaeth rhywedd eu cynnwys yn y ffactorau ysgogol a gofnodwyd.

Yn ôl adroddiad "A yw Cymru'n Decach?" ([Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol 2018b: t.94](#); gweler hefyd [Stonewall Cymru 2017a](#)) mae'r dystiolaeth o'r sector gwirfoddol yn awgrymu y gall y cynnydd hwn mewn troseddau a gofnodwyd hefyd adlewyrchu cynnydd mewn achosion: yn 2017, roedd 20% o bobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol (LHD) yng Nghymru wedi dioddef trosedd neu ddigwyddiad casineb yn ystod y 12 mis blaenorol, o gymharu ag 11% yn 2013; nododd hanner (52%) y bobl draws eu bod wedi dioddef trosedd neu ddigwyddiad casineb yn 2017. Mae hyn yn achos pryder, ond gwyddom hefyd mai canran fach yn unig yw'r rhain, a bod llawer mwy o droseddau casineb yn cael eu cyflawni ac na roddir gwybod amdanyst. Soniodd yr adroddiad hefyd nad oedd y mwyaf o bobl LHD a thraws a ddioddefodd drosedd neu ddigwyddiad casineb (82%) wedi rhoi gwybod i'r heddlu. Soniodd yr un adroddiad hefyd fod pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol fwy na dwywaith yn fwy tebygol o fod wedi goroesi neu wedi dioddef cam-drin domestig a thrais rhywiol na'r boblogaeth ehangach yn 2016/17. Mae'r rhan fwyaf o astudiaethau cydnabyddedig yn nodi y bydd hyd at 40% o'r boblogaeth LHDT+ yn profi cam-drin domestig o ryw fath yn ystod eu bywydau, sy'n cynyddu i tua 80% i'r gymuned draws ([Llywodraeth Cymru 2022f](#)).

Mae'r dystiolaeth yn dangos bod pobl LHDT+ ethnig leiafrifol yn wynebu mwy

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

o risg o wahaniaethu. Nodwyd yn yr adroddiad Home and Communities (**Stonewall 2018a**), ym Mhrydain, fod 11% o ymatebwyr LHDT+ wedi cael eu cam-drin gan eu partner. Cynyddodd hyn i 17% i ymatebwyr LHDT+ ethnig leiafrifol. Hefyd, nododd 51% o ymatebwyr ethnig leiafrifol bod eraill wedi gwahaniaethu yn eu herbyn oherwydd eu hethnigrwydd yn eu cymunedau LHDT+ lleol yn ystod y flwyddyn flaenorol mae hyn yn cynyddu eto i 61% ar gyfer pobl Ddu.

Er bod y mwyafrif o bobl LHDT+ yng Nghymru yn byw bywydau boddhaus a chadarnhaol, gwyddom hefyd fod gormod yn byw gydag ofn gwahaniaethu a rhagfarn, ac mae pobl yng Nghymru yn parhau i wynebu gwahaniaethu gartref ac yn eu priod gymunedau. Nododd bron hanner (46%) yr ymatebwyr i arolwg 2020 Stonewall Cymru a lywiodd adroddiad y Panel Arbenigwyr (**Llywodraeth Cymru 2021c; Llywodraeth Cymru 2021d**), eu bod wedi bod yn destun aflonyddu geiriol yn ystod y flwyddyn flaenorol, nododd 26% eu bod wedi bod yn destun cam-drin neu aflonyddu ar-lein a nododd 13% eu bod wedi cael eu bygwth ag aflonyddu a thrais corfforol neu rywiol yn ystod yr un cyfnod. Mae'r canfyddiadau hyn yn dangos faint yn fwy y mae'n rhaid ei wneud i sicrhau bod cartrefi a chymunedau yng Nghymru yn ddiogel i bawb.

Mae'r dystiolaeth hefyd yn awgrymu bod pobl LHDT+ yn enwedig yn wynebu risg o fynd yn ddigartref (**Llamau 2019**), gyda'r data i'r DU gyfan yn awgrymu bod pobl ifanc LHDT+ yn cael eu gorgynrychioli o dipyn ymhliith poblogaethau o pobl ifanc ddigartref (**Ymddiriedolaeth Albert Kennedy 2015**). Yn y DU, canfu ymchwil gan Ymddiriedolaeth Albert Kennedy fod pobl ifanc LHDT yn fwy tebygol o fynd yn ddigartref na phobl ifanc heterorywiol a cisryweddol, gan nodi bod pobl ifanc LHDT yn cyfrif am 24% o'r boblogaeth ddigartref. Fodd bynnag, mae bwlc sylweddol o hyd yn y set ddata i Gymru ar ddigartrefedd pobl ifanc a'u nodweddion, ac awgrymodd yr ymatebion i'r ymgynghoriad hefyd fod canfyddiad o risgiau o hyd o ran gwahaniaethu yn y sector rhentu preifat.

Gwyddom fod llawer o wasanaethau sy'n rhoi gofal i bobl sy'n oroeswyr trais neu gamdriniaeth eisoes wedi darparu ar gyfer cynnwys pobl LHDT+, gan gynnwys anghenion menywod lesbiaidd a menywod traws. Mae'n bwysig bod y gwasanaethau hyn yn parhau, a bod anghenion pobl LHDT+ sy'n rhoi gwybod

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

am achosion o drais a/neu gamdriniaeth ac sy'n cael gofal ar ôl eu goroesi yn cael eu cydnabod a'u hystyried. Edrychwn ymlaen hefyd at weithio gyda phartneriaid cyflawnder troseddol, yn y gobaith y byddwn yn gallu mynd i'r afael ag anghydraddoldeb yn effeithiol a chreu system cyflawnder troseddol LHDT+ -gynhwysol.

Ysgrifennodd y Gweinidog Cyflawnder Cymdeithasol Jane Hutt AS at Lywodraeth y DU i ofyn am i'r argymhelliaid gael ei dderbyn mewn perthynas ag estyn y troseddau gwaethygedig sy'n bodoli ar gyfer hil a chrefydd ar hyn o bryd i bob nodwedd arall sydd eisoes yn dod o dan gyfundrefn ddeddfwriaethol troseddau casineb, gan gynnwys cyfeiriadedd rhywiol a hunaniaeth rhywedd. Byddai hyn yn anfon neges glir bod troseddau casineb ar sail cyfeiriadedd rhywiol a hunaniaeth rhywedd yn annerbyniol ac y bydd goblygiadau i'r rhai sy'n cyflawni'r gweithredoedd cas hyn. Byddwn yn parhau i ddadlau dros wneud troseddau casineb ar sail LHDT+ yn droseddau gwaethygedig, a byddwn hefyd yn ceisio cyflawni'r ymrwymiad yn ein Rhaglen Lywodraethu i ddadlau dros ddatganoli plismona a chyflawnder.

Ein camau gweithredu

9. Dileu rhwystrau sy'n atal pobl LHDT+ rhag rhoi gwylod am droseddau casineb.
10. Parhau i fuddsoddi mewn rhagleni atal troseddau casineb ledled Cymru .
11. Gwrthsefyll agweddu gwrth-LHDT+ ar-lein a throseddu casineb.
12. Gwella perthynas cymunedau LHDT+ â phlismona yng Nghymru.
13. Targeddu traus yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol (VAWDASV) ymhliith cymunedau LHDT+.
14. Sicrhau bod gwasanaethau digartrefedd yn gynhwysol o ran anghenion penodol pobl LHDT+.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

C. Cenedl noddfa i geiswyr lloches a ffoaduriaid

Gweledigaeth: byddwn yn gwneud Cymru yn Genedl Noddfa i fudwyr LHDT+

Rydym yn anelu at wneud Cymru'n 'Genedl Noddfa' gyntaf y byd, sy'n dathlu llitygarwch Cymreig a'n hanes o fudo a diogelwch. Yr uchelgais yw ble bynnag yng Nghymru y bydd pobl sy'n ceisio noddfa yn mynd, y bydd croeso, dealltwriaeth a dathliad o'u cyfraniad unigryw i fywyd cyfoethog Cymru.

Credwn fod cytundeb Llywodraeth y DU â Llywodraeth Rwanda i brosesu ceiswyr lloches yn ergyd fawr i ffoaduriaid a cheiswyr lloches LHDT+, sy'n rhoi pobl LHDT+ mewn perygl mawr o driniaeth wael, gwahaniaethu, arrestio mympwyol, a chadw dan orchymyn. Yn asesiad Llywodraeth y DU o effaith y polisi ar gydraddoldeb, tynnwyd sylw at y risgau gwirioneddol y byddai'r cytundeb hwn yn eu hachosi i bobl LHDT+ ([Swyddfa Gartref 2022c](#)). Mae ein gweledigaeth a'n cynllun ar gyfer Cenedl Noddfa yn ymwneud â sicrhau bod Cymru, nid yn unig yn croesawu mudwyr, ond ein bod hefyd yn manteisio ar y cyfleoedd a ddaw yn sgil mudo er mwyn i'n heconomi a'n cymunedau ffynnu. Mae'r bwriad i anfon ceiswyr lloches i Rwanda yn gwbl groes i'r weledigaeth honno.

Mae llawer o geiswyr lloches yn ffoi o'u gwlaid eu hunain am eu bod yn cael eu herlid am bwy ydynt a phwy maent yn ei garu, gan ddianc rhag trais a chamdriniaeth o ganlyniad i'w cyfeiriadedd rhywiol neu eu hunaniaeth rhywedd ([Mole 2021](#); [Dyck 2019](#)). Felly, mae un o'n camau gweithredu yn canolbwytio ar bwysigrwydd gweithio gyda Llywodraeth y DU i wella prosesau i adnabod pobl LHDT+ mewn ffordd sensitif, eu trefniadau diogelu, a mesurau cyfeirio, gan gynnwys drwy wella adnoddau megis y Ffurflen Gais am Gymorth Lloches (Ffurflen ASF1).

Rydym yn ymrwymedig i weithio ar y cyd ag awdurdodau lleol a phartneriaid allweddol er mwyn sicrhau bod darpariaethau tai ar gyfer ceiswyr lloches ([Glitter](#)

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Cymru a DPIA 2022) a ffoaduriaid LHDT+ yn diwallu eu hanghenion.

Ein camau gweithredu

15. Adnabod, diogelu a chyfeirio pobl LHDT+ sy'n hawlio lloches.
16. Annog y broses o ddatblygu eiddo i geiswyr lloches LHDT+ yn unig yng Nghymru.
17. Sicrhau bod Cymru fel Cenedl Noddfa yn parhau i gynnwys pobl LHDT+.

D. Gofal iechyd, gofal cymdeithasol, a lles

Gweledigaeth: byddwn yn gwella canlyniadau gofal iechyd i bawb sy'n LHDT+

Mewn lleoliadau gofal iechyd mae pobl LHDT+ yn teimlo y gallant wynebu triniaeth anghyfartal a gwahaniaethu. Tynnir sylw at enghreifftiau o'r anghydraddoldebau hyn yn yr adroddiad ar lechyd LHDT (**Stonewall 2018b**). Er enghraifft, mae'r adroddiad yn nodi bod bron un o bob pedwar o bobl LHDT+ (23%) wedi bod yn dyst i sylwadau gwahaniaethol neu negyddol yn erbyn pobl LHDT+ gan staff gofal iechyd rywbryd neu'i gilydd. At hynny, gwnaeth 14% o ymatebwyr osgoi triniaeth gofal iechyd oherwydd pryderon y byddai gwahaniaethu yn eu herbyn o ganlyniad i'w hunaniaeth LHDT+.

Mae ymchwil hefyd wedi dangos nad yw rhai pobl LHDT+ yn datgelu eu rhywedd/cyfeiriadedd rhywiol i wasanaethau gofal iechyd. Nododd yr Arolwg LHDT Cenedlaethol, o'r sampl o Gymru, fod 50% o bobl LHDT+ cisryweddol wedi dweud nad oeddent erioed wedi rhannu eu cyfeiriadedd rhywiol â staff gofal iechyd (**GEO 2018b**) yn ystod y 12 mis cyn yr arolwg. At hynny, nododd 19.6% o ymatebwyr traws yng Nghymru yn yr Arolwg LHDT Cenedlaethol fod eu hanghenion penodol yn cael eu hanwybyddu pan oeddent yn defnyddio neu'n ceisio defnyddio gwasanaethau gofal iechyd.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Nododd ymchwil yn Lloegr (**NatCen Social Research et al. 2021**) fod pobl LHD yn fwy tebygol o fod yn smygwyr (27%) o'u cymharu ag oedolion heterorywiol (18%). Cofnodwyd patrymau tebyg o ran cyffredinrwydd yfed alcohol, sef mwy o risg neu risg uwch (32% i oedolion LHD o gymharu â 24% i bobl heterorywiol).

Dengys adroddiadau blaenorol fod pobl anabl LHDT+ yn parhau i wynebu gwahaniaethu ar sail eu cyfeiriadedd rhywiol a/neu eu hunaniaeth rhywedd gan y rhai sy'n darparu gofal (**SSCR 2017**). Mae ymchwil i brofiadau pobl LHDT+ mewn lleoliadau gofal cymdeithasol wedi dangos ei bod wedi'i nodi'n aml nad yw anghenion pobl hŷn bob amser yn cael eu diwallu (**PolicyBristol 2017; Hafford-Letchfield et al 2018**).

Daeth sylwadaeth Westwood (**2018**) ar y gamdriniaeth roedd pobl LHDT hŷn yn ei hwynebu i'r casgliad eu bod yn agored i gael eu cam-drin ar lefel sefydliadol yn ogystal â lefel rhyngbersonol. Mae Westwood yn tynnu sylw at y ffaith bod pobl LHDT hŷn, er eu bod yn cael eu cam-drin ar sail eu rhywedd neu eu cyfeiriadedd rhywiol, yn llai tebygol o roi gwybod am hyn o ganlyniad i'r ymyleiddio cymdeithasol y gallant ei wynebu o bosibl wrth fyw fel person LHDT hŷn.

Mae pob un o'r canfyddiadau hyn yn dangos bod yn rhaid gwneud gwaith i sicrhau bod pobl LHDT+ yng Nghymru yn teimlo'n ddiogel ac yn ddigon hyderus i droi at y system iechyd a gofal cymdeithasol. Ceir hefyd sawl maes arall lle yr effeithir yn anghymesur ar bobl LHDT+, megis iselder a defnyddio sylweddau (**Stonewall 2018b; Pitman et al 2021**).

Dangosodd data o Arolwg Cenedlaethol Cymru (**Llywodraeth Cymru 2021f**) rhwng 2019-2020 fod pobl LHDT+ ddwywaith yn fwy tebygol o ddweud eu bod yn teimlo'n unig (30%) o'u cymharu â'u cymheiriaid heterorywiol (15%). Yn ôl yr adroddiad "A yw Cymru'n Decach?" (**Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol 2018b: t.102**), mae unigrwydd, ynsigrwydd a llai o ymdeimlad o berthyn ymhilith rhai o'r problemau mwyaf sylweddol a wynebir gan grwpiau penodol, gan gynnwys pobl lesbiaidd, hoyw, ddeurywiol neu drawsryweddol, a phobl o rai lleiafrifoedd ethnig.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am **hawlfraint**.

Mae'n rhaid inni weithredu er mwyn deall yr anghymesuriaethau hyn, yn enwedig i bobl drawsryweddol ac anneuaidd, yn well a'u lliniaru. Dylai bod yn drawsryweddol gael ei ddathlu fel rhan werthfawr a phwysig o deuluoedd, cymunedau a chymdeithasau (**AusPATH 2021; Sefydliad Iechyd y Byd 2018**). Gall oedi cyn parchu hunaniaeth rhywun neu atal hunaniaeth rhywun rhag cael ei pharchu gael effaith negyddol ar fywyd y person hwnnw (**Ashley 2019**). Mae ymchwil wedi dangos y niweidiau sy'n deillio o oedi cyn trawsnewid, gydag ymchwil yn y DU yn dangos heriau, rhwystredigaeth, a thrawma pobl draws, gan gynnwys pobl ifanc, sydd wedi cael profiad o oedi neu gael eu gwirthod. Mae tystiolaeth yn dangos effaith gadarnhaol trawsnewid cymdeithasol cyn y glasoed (**Durwood et al. 2021; Horton 2022**). Mae ymchwil i blant traws sydd wedi trawsnewid yn gymdeithasol wedi dangos iechyd meddwl a chanlyniadau llesiant cadarnhaol (**Durwood et al., 2017; Olson et al. 2016**). Mae'r canfyddiadau hyn hefyd yn atgyfnerthu ymchwil ôl- weithredol i niwed i iechyd meddwl os gwirthodir hunaniaeth plentyn yn ystod ei blentyndod, a ddaw o ymchwil i oedolion traws a phobl ifanc draws (**Katz-Wise et al. 2018; Klein a Golub 2016; Pollitt et al. 2021; Russell et al. 2018; Simons et al. 2013; Travers et al. 2012; Wallace a Russell 2013**).

Er bod gan Gymru ei wasanaeth rhywedd ei hun, dim ond darpariaeth i oedolion ydyw. Yn syml: nid oes unrhyw wasanaethau rhywedd i blant na phobl ifanc drawsryweddol yng Nghymru. Felly, maent yn aml yn cael eu cyfeirio at wasanaethau yn Lloegr. Mae adroddiad arolygu ar wasanaethau hunaniaeth rhywedd (**Comisiwn Ansawdd Gofal 2019**) wedi canfod bod Gwasanaethau Rhywedd i bobl ifanc yn annigonol o hyd yn Lloegr, gan ddweud "The service was difficult to access. There were over 4600 young people on the waiting list. Young people waited over two years for their first appointment". Mae'r ymchwil a grybwyllyd ymhliith y rhesymau lu sy'n ein hannog i wneud rhagor a pharhau i ddatblygu ein gwasanaethau rhywedd i oedolion yng Nghymru, ac ystyried opsiynau ar gyfer datblygu gwasanaeth rhywedd i bobl ifanc yng Nghymru. Bydd hyn yn cynnwys gweithredu ar sail tystiolaeth ac ymgysylltu â phobl ifanc, defnyddwyr gwasanaethau, a rhanddeiliaid.

Yn unol â Cham Gweithredu 18, Gweithgaredd 18.4 o'r Cynllun hwn (gweler isod), ein huchelgais yw y caiff canlyniadau iechyd cyffredinol a phrofiadau pobl

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am **hawlfraint**.

draws ac anneuaidd eu hystyried ar bob cam o'r broses ailbennu rhywedd. Mae hyn yn cynnwys, er enghraifft, sgrinio rhag canser a darpariaethau iechyd rhywiol.

Ein camau gweithredu

18. Deall a gwella profiad pobl LHDT+ yn y sector iechyd a'r sector gofal cymdeithasol.
19. Sicrhau bod gwasanaethau mamolaeth a ffrwythlondeb yn hygrych ac yn syml i'w defnyddio i bobl LHDT+.
20. Sicrhau bod y gwaith o ddatblygu'r strategaeth iechyd meddwl newydd yn ystyried pobl LHDT+.
21. Cyhoeddi Cynllun Gweithredu HIV newydd a gweithredu arno.
22. Goresgyn y rhwystrau sy'n atal pobl LHDT+ rhag defnyddio gwasanaethau iechyd rhywiol.
23. Adolygu'r llwybr Datblygiad Hunaniaeth Rhywedd i bobl ifanc yng Nghymru.
24. Parhau i ddatblygu Gwasanaeth Rhywedd Cymru.
25. Gwella'r ffordd y cofnodir data a newid prosesau ar gyfer cynnal cofnodion meddygol pobl draws, anneuaidd a rhyngryw.

E. Addysg gynhwysol

Gweledigaeth: byddwn yn darparu addysg sy'n LHDT+-gynhwysol ledled Cymru

Yn 2017, edrychodd y Panel o Arbenigwyr Addysg Rhyw a Pherthnasoedd ar amrywiaeth eang o ymchwil genedlaethol a rhyngwladol ([Renold and McGeeney 2017a; 2017b](#)). Un o ganfyddiadau allweddol y panel oedd bod bwlch rhwng profiadau bywyd plant a phobl ifanc o gydberthnasoedd a rhywioldeb a chynnwys darpariaeth Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb.

Noda ymchwil yn Adroddiad Ysgol Cymru ([Stonewall Cymru 2017b](#)) nad yw

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

58% o fyfyrwyr LHDT yng Nghymru wedi cael eu haddysgu am faterion LHDT, nad oedd 84% erioed wedi cael eu haddysgu am ddeurywioldeb ac nad oedd 87% erioed wedi cael eu haddysgu am bobl drawsryweddol na rhyweddu eraill. Fodd bynnag, cafwyd newidiadau yn ddiweddar. Yn sgil cyflwyno'r Cwricwlwm i Gymru ym mis Medi 2022 daeth Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb briodol yn ddatblygiadol yn orfodol i bob dysgwr. Bydd y Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn anelu at sicrhau y 'gall y dysgwyr i gyd weld eu hunain, eu teuluoedd, eu cymunedau a'i gilydd yn cael eu hadlewyrchu ym mhob rhan o'r cwricwlwm a dysgu sut i werthfawrogi gwahaniaeth ac amrywiaeth fel ffynhonnell cryfder' (**Hwb Llywodraeth Cymru 2022**).

Mae gan ysgolion a lleoliadau rôl bwysig i'w chwarae i greu amgylcheddau diogel a grymusol sy'n cefnogi hawliau dysgwyr i fwynhau cydberthnasau cadarnhaol, iach a diogel drwy gydol eu bywydau. Rydym yn galluogi addysg fwy cynhwysol, drwy ymrwymo i roi canllawiau cenedlaethol i ysgolion erbyn haf 2023 er mwyn helpu ysgolion i gefnogi disgyblion trawsryweddol i'r eithaf.

Nododd y canfyddiadau o arolwg dros y DU gyfan gan Just Like Us (**Milsom 2021**) mai dim ond 58% o fyfyrwyr LHDT+ a ddywedodd eu bod yn teimlo'n ddiogel bob dydd yn yr ysgol yn ystod y 12 mis blaenorol o gymharu â'r ffigur uwch o 73% i fyfyrwyr nad oeddent yn LHDT. Hefyd, dywedodd 43% o fyfyrwyr LHDT+ eu bod yn cael eu bwlio, o gymharu ag 21% o fyfyrwyr nad oeddent yn LHDT.

Nododd Adroddiad Ysgol Cymru (**Stonewall 2017a**), ymhliith myfyrwyr 11 i 19 oed yng Nghymru, fod 54% o fyfyrwyr LHDT gan gynnwys 73% o fyfyrwyr traws yn cael eu bwlio yn yr ysgol ynglŷn â'u cyfeiriadedd rhywiol neu eu rhywedd. At hynny, nododd yr adroddiad fod 60% o ymatebwyr yn clywed iaith homoffobig yn yr ysgol 'yn gyson' neu 'yn aml', bod 49% wedi nodi eu bod yn clywed iaith ddeuffobig a bod 51% wedi nodi eu bod yn clywed iaith drawsffobig.

Yn ôl adroddiad "A yw Cymru'n Decach?" (**Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol 2018: t.25**), mae'r rhai ag anghenion arbennig neu anabledd, disgyblion lesbiaidd, hoyw, deurywiol a thrawsryweddol, a'r rhai o gefndir ethnig lleiafrifol neu grefyddol yn wynebu risg benodol o gael eu bwlio; mae seiberfwlio hefyd yn

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am **hawlfraint**.

cynyddu ([Estyn 2014](#)).

Mae ysgolion yn lleoedd lle y dylai dysgwyr deimlo'n ddiogel ac yn barod i ddysgu. Mae unrhyw fath o fwlio neu aflonyddu rhywiol yn gwbl annerbyniol.

Rydym am weld terfyn ar bob math o fwlio. Nod ein hymrwymiad i fynd i'r afael â'r mater hwn yw sicrhau bod pobl ifanc LHDT+ yn deall sut i gael cymorth ac yn magu'r hyder i herio bwlio, aflonyddu a gwahaniaethu.

Ein camau gweithredu

26. Rhoi canllawiau cenedlaethol ar faterion traws i ysgolion ac awdurdodau lleol.
27. Cefnogi pobl ifanc LHDT+ a mynd i'r afael â bwlio homoffobig, deuffobig, a thrawsffobig.
28. Llunio dull gweithredu ysgol gyfan sy'n gwbl LHDT+-gynhwysol a'i roi ar waith.
29. Sicrhau bod pob coleg a phrifysgol yng Nghymru yn amgylcheddau LHDT+- gynhwysol i ddysgwyr, myfyrwyr, a staff.

F. Cymunedau, bywyd preifat a bywyd teuluol

Gweledigaeth: byddwn yn gwella cynhwysiant a chyfranogiad i bobl LHDT+ ym mhob rhan o fywyd

Mae Cymru yn wlad o gymunedau, ieithoedd, hunaniaethau a diwylliannau amrywiol. Dylai fod modd i bawb, ni waeth beth fo'u hunaniaeth neu ble maent yn byw, gael ymdeimlad o berthyn i'w cymunedau ac i Gymru. O gymunedau gwledig a threfol i gymunedau ffydd, diwylliant a'r celfyddydau.

Yn ôl Arolwg Cenedlaethol Cymru ([2021f](#)), yn 2018-19 cytunodd 72.4% o oedolion yng Nghymru eu bod yn teimlo eu bod yn perthyn i'w hardal leol. Fodd

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

bynag, roedd pobl sy'n uniaethu â bod yn hoyw, yn lesbiaidd, neu'n ddeurywiol (63.2%) yn llai tebygol o gytuno na'r rhai a oedd yn uniaethu â bod yn heterorywiol/strêt (72.6%). Er enghraifft, roedd pobl hoyw, lesbiaidd a deurywiol a thrawsrywiol yng Nghymru yn dal i gael eu trin yn wael yn ystod eu bywydau pob dydd. Bydd cefnogi pobl ifanc a'u teuluoedd yn rhan allweddol o wella cynhwysiant a chyfranogiad i bobl LHDTC+. Drwy fynd i'r afael ag anghydraddoldebau rhanbarthol, yn enwedig mewn rhannau gwledig o Gymru ac mewn ardaloedd lle siaredir y Gymraeg fel y brif iaith, bydd hynny'n helpu pawb sy'n LHDTC+ i gael ymdeimlad o berthyn. Rydym yn cydnabod yr effaith y mae digwyddiadau fel Eisteddfod Genedlaethol Cymru a'i phartneriaeth Mas ar y Maes, ac eraill, wedi'i chael. Ein huchelgais yw sicrhau bod anghenion siaradwyr Cymraeg yn cael eu diwallu yn y ffordd y caiff diwylliant LHDTC+ ei gynrychioli.

Bydd angen mwy o ymchwil er mwyn deall y materion gwledig a rhanbarthol yng Nghymru a wynebir gan bobl LHDTC+.

Rydym eisoes wedi dechrau rhoi cyllid i ddigwyddiadau Pride lleol a byddwn yn parhau i gefnogi grwpiau lleol Pride. Rydym yn cydnabod pwysigrwydd arbennig y digwyddiadau hyn o ran creu ymdeimlad o gynhwysiant a chymuned.

Lansiwyd "Cais am Dystiolaeth" yn ddiweddar i rannu safbwytiau ynglŷn â sut i drin cyn-aelodau o'r Lluoedd Arfog yr effeithiwyd arnynt gan y gwaharddiad ar gyfunrhywiaeth yn y lluoedd arfog cyn 2000 ([LGBT Veterans Independent Review 2022](#)). Bydd yr adolygiad yn ystyried profiadau cyn-aelodau o'r Lluoedd Arfog sy'n LHDTC+ a'u teuluoedd cyn y gwaharddiad a'r effaith ar eu bywydau. Daeth y 'Cais am Dystiolaeth' i ben ar 1 Rhagfyr 2022 ac ni fydd y canlyniadau llawn yn hysbys am beth amser eto. Fodd bynnag, mae rhai o'r camau gweithredu a'r gweithgareddau yn y cynllun hwn yn ceisio mynd i'r afael â rhai o'r materion a'r pryderon hyn. Bydd swyddogion yn adolygu canlyniadau'r Cais am Dystiolaeth pan fyddant ar gael ac yn ystyried a oes angen cymryd unrhyw gamau pellach o ganlyniad iddynt. Fel cefndir, cyn 2000 ystyriwyd bod gweithredoedd cyfunrhywiol yn drosedd pe ceid rhywun yn euog o dan Ddeddf y Fyddin 1955, Deddf yr Awyrlu 1955, a Deddf Disgyblaeth y Llynges 1957. Cafodd gweithredoedd cyfunrhywiol rhwng oedolion eu dad-droseddoli o dan adran 1(1) o Ddeddf Troseddau Rhywiol 1967 (diwygio'r gyfraith a oedd yn

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

ymwneud â gweithredoedd cyfunrhywiol yn breifat), a ddiddymwyd gan Ddeddf Troseddau Rhywiol 2003 adrannau 139, 140, Atodlen 6, paragraff 15(a), Atodlen 1, yn weithredol o 1 Mai 2004.

Ein camau gweithredu

30. Cefnogi bywydau teuluol pobl LHDT+
31. Cefnogi'r sector gwaith ieuencid LHDT+
32. Cefnogi deialog agored rhwng grwpiau ffydd a phobl LHDT+
33. Sicrhau bod gwasanaethau cymorth Cymraeg ar gael i siaradwyr Cymraeg LHDT+.
34. Rhoi cymorth i bobl ifanc LHDT+ gymryd rhan mewn democratiaeth, gan gynnwys sefyll am swyddi etholedig.
35. Cefnogi sefydliadau Pride ledled Cymru.
36. Defnyddio digwyddiadau ymwybyddiaeth o faterion LHDT+ er mwyn cryfhau llais pobl LHDT+.
37. Cefnogi cyn-aelodau o'r Lluoedd Arfog sy'n LHDT+.

G. Cymryd rhan ym mywyd Cymru: diwylliant a chwaraeon

Gweledigaeth: byddwn yn gwella cynhwysiant a chyfranogiad i bobl LHDT+ ym mhob rhan o fywyd

Mae hanes, diwylliant, a threftadaeth LHDT+ Cymreig yng Nghymru wedi cyfrannu at ein gwaddol a'n profiadau fel cenedl ac mae angen i'r straeon hyn gael eu hadrodd. Dros y degawd diwethaf, mae'r gwaith o arddangos cyfeiriadeddau rhywiol a rhywedd, gan gynnwys hunaniaeth a mynegiant rhywedd, mewn hanes, llenyddiaeth a threftadaeth, wedi cynyddu'n fawr, fel y profwyd gan ymdrech Amgueddfa Cymru a Queer Britain i arddangos ac archifo straeon a phrofiadau LHDT+. Fodd bynnag, mae diffyg cynefindra,

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

gwybodaeth a diddordeb yn y pwnc o hyd (**Llywodraeth Cymru 2021g**).

Rydym hefyd yn ymwybodol bod rhai o'r bobl greadigol fwyaf talentog yn y byd yma yng Nghymru. Drwy Cymru Greadigol, rydym am hyrwyddo amgylchedd lle mae modd meithrin talent o bob cymuned, gan gynnwys cymunedau LHDC+, drwy ddatblygu sgiliau a lle y gall diwydiannau creadigol barhau i dyfu. Felly, rydym yn argymhell y dylid darllen y Cynllun Gweithredu hwn ochr yn ochr â Blaenorriaethau ar gyfer Sector y Diwydiannau Creadigol yng Nghymru (**Llywodraeth Cymru 2020d**) a'r Cynllun Sgiliau Creadigol tair blynedd newydd (2022 i 2025) sy'n cyd-fynd ag ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i sefydlu Corff Sgiliau Creadigol (**Llywodraeth Cymru 2022g**).

Mae chwaraeon hefyd yn elfen bwysig o fywyd yng Nghymru. Yn ddiweddar, mae gwahanol gyrrf chwaraeon rhyngwladol a domestig wedi cyhoeddi polisiau nad ydynt yn cynnwys pobl draws yn gyfan gwbl, yn enwedig menywod traws. Mae perygl y bydd gwaharddiad llwyr ar bobl drawsryweddol ac anneuaidd yn anfon neges anghywir i bobl ifanc draws na allant gael yr un cyfleoedd â'u ffrindiau na phlant eraill, ac i bob person ifanc bod yn rhaid iddynt ymgylwyno mewn ffordd benodol er mwyn cael eu parchu am bwy ydynt, sydd â goblygiadau ehangach.

Mae chwaraeon yn amrywiol eu natur, ac mae dull unffurf o ymdrin â mater cymhleth iawn yn heriol. Mae'n amlwg bod cefnogaeth gyffredinol i sicrhau bod croeso i bawb ym myd chwaraeon, gan gynnwys pobl drawsryweddol. Mae ein safbwyt ynglŷn â chynhwysiant mewn chwaraeon yn glir: hawliau dynol yw hawliau LHDC+, gan gynnwys hawliau traws, ac fel y dywedodd y Prif Weinidog, Mark Drakeford, ein man cychwyn yw bod menywod trawsryweddol yn fenywod (**Senedd Cymru 2022b**). Dylai chwaraeon fod i bawb, lle y gall pawb gymryd rhan a lle y caiff pawb ei drin â charedigrwydd, urddas, a pharch. Mae'n rhaid inni weithio'n galed i chwilio am gyfleoedd i gynnal deialog, dod o hyd i ffyrdd o hyrwyddo dealltwriaeth yn hytrach na gwrthdaro, a dangos parch yn hytrach nag ystyried allgáu.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am **hawlfraint**.

Ein camau gweithredu

38. Gwella cynrychiolaeth, cynhwysiant, a chyfranogiad pobl LHDT+ ym myd chwaraeon.
39. Gwella mynediad a chyfranogiad pobl drawsryweddol ym myd chwaraeon.
40. Dathlu a gwella cynrychiolaeth cymunedau LHDT+ yn nhreftadaeth a diwylliant Cymru.
41. Cael mwy o gyfranogiad gan bobl a sefydliadau LHDT+ wrth lunio trefniadau a gweithgareddau diwylliannol.

H. Gweithleoedd cynhwysol

Gweledigaeth: byddwn yn gwella cynhwysiant a chyfranogiad i bobl LHDT+ ym mhob rhan o fywyd

Er bod sefydliadau yn ymfalchïo'n fwyfwy yn eu hymrwymiad i staff, cwsmeriaid a defnyddwyr gwasanaethau LHDT+, erys cryn wahaniaethu yn y gweithle o hyd. Nododd yr Arolwg LHDT Cenedlaethol fod 22.4% o ymatebwyr yng Nghymru wedi cael ymateb anffafriol yn y gweithle oherwydd eu rhywedd neu eu cyfeiriadedd rhywiol neu'r canfyddiad eu bod yn LHDT ([GEO 2017](#)). Hefyd, nododd 11.1% eu bod wedi bod yn destun sylwadau neu ymddygiad 'amhriodol' a nododd 9.3% achosion o aflonyddu geiriol. Nododd data 2019-2020 o Arolwg Cenedlaethol Cymru ([Llywodraeth Cymru 2021f](#)) fod 19% o bobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol wedi cael eu bwlio yn y gweithle yn ystod y flwyddyn cyn cymryd rhan yn yr arolwg. Mae hyn yn cymharu ag 11% o bobl heterorywiol. At hynny, nododd 20% o bobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol eu bod wedi bod yn destun gwahaniaethu yn eu gweithle yn ystod y 12 mis diwethaf, o gymharu â 10% o bobl heterorywiol.

Dangosodd adroddiad Work ([Stonewall 2018c](#)) fod mwy na thraean o staff LHDT (35%) yn cuddio'r ffaith mai LHDT oeddent yn y gweithle rhag ofn y

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

byddai eraill yn gwahaniaethu yn eu herbyn; roedd un o bob deg cyflogai Du, Asiaidd ac Ethnig Leiafrifol (10%) wedi bod yn destun ymosodiad corfforol gan gwsmeriaid neu gydweithwyr yn ystod y flwyddyn flaenorol; ac nid oedd bron ddau o bob pum person deurywiol (38%) wedi dod allan i unrhyw un yn y gweithle.

Mae amlygrwydd y nenfwd wydr yn y gweithle i reolwyr hoyw a lesbiaidd yn ffenomenon a welir o hyd yn y DU ([Frank 2006; Aksoy et al. 2019](#)). Mae'r ymchwil ddiweddar a hanesyddol yn awgrymu bod "lleiafrifoedd rhywiol" yn llai tebygol o fod mewn uwch swyddi rheoli o gymharu â'u cymheiriad heterorywiol ac awgrymir bod hyn i'w briodoli i gydnabyddiaeth wahaniaethol i reolwyr hoyw a lesbiaidd o gymharu â'u cymheiriad heterorywiol am eu haddysg a'u sgiliau ychwanegol.

Mewn arolwg a grwpiau ffocws a gynhaliwyd wrth ddatblygu'r cynllun gweithredu hwn ([Llywodraeth Cymru 2021c](#)), canfuwyd, er i 45% o bobl nodi mai ymateb cadarnhaol yn unig a gafwyd gan gydweithwyr yn y gweithle pan oeddent yn ymwybodol eu bod yn LHDTC+, fod 24% wedi nodi bod eu hunaniaeth LHDTC+ wedi cael ei datgelu mewn ffordd annerbyniol yn y gweithle ('outing') a bod 10% wedi dweud eu bod wedi cael profiad o aflonyddu geiriol. Mae angen i hyn newid; mae hapusrwydd yn y gweithle yn bwysig. Mae'n gwella iechyd gweithwyr, yn arwain at well cydberthnasau gwaith, a gall roi hwb i greadigrwydd a chynhyrchiant. Mae gweithleoedd yng Nghymru wedi gwella, ond eto mae angen inni fynd ymhellach er mwyn dileu gwahaniaethu a grymuso pawb sydd mewn swydd i fod yn nhw eu hunain, yn ogystal â hyrwyddo'r effaith gadarnhaol y gall amrywiaeth ei chael mewn pob math o sefydliad.

Ein camau gweithredu

42. Dileu prosesau adnabod personol diangen mewn arferion recriwtio.
43. Rhoi hyfforddiant ar gydraddoldebau sy'n cynnwys anhenion pobl LHDTC+ i bob sefydliad yn y sector cyhoeddus.
44. Annog cyflogwyr yn y sector preifat i fod yn LHDTC+-gynhwysol.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

I. Effaith COVID-19

Mae tystiolaeth anecdotaidd yn awgrymu bod COVID-19 wedi cael effaith anghymesur ymhliith cymunedau LHDT+ yng Nghymru. Yn fwy cyffredinol yn y DU, mae arolygon ar-lein wedi awgrymu bod pobl LHDT+ wedi profi anghydraddoldebau drwy gydol COVID-19. Er enghraift, mae adroddiad LGBTQ+ Lockdown Wellbeing LGBT Hero ([2020](#)) yn tynnu sylw at y ffaith bod pobl LHDT+ wedi dweud eu bod wedi profi cyfraddau uchel o drais a chamdriniaeth yn ystod y cyfyngiadau symud. Nodwyd hyn yn benodol gan bobl ifanc, ond hefyd gan bobl draws a rhywedd-amrywiol a nododd ddwywaith gymaint o drais a chamdriniaeth yn ystod y cyfyngiadau symud na phobl cisryweddol. Mae'r adroddiad yn nodi, o'i sampl o LHDT+, fod 15% wedi dweud eu bod wedi profi trais neu gamdriniaeth yn ystod y cyfyngiadau symud. Roedd y ffigur hwn fwy na dwywaith yn uwch i bobl Ddu a De Asiaidd LHDT+ o'u cymharu â'u cymheiriad gwyn. Hefyd, nododd yr adroddiad fod 79% o'i sampl yn y DU wedi dweud bod cyfyngiadau symud COVID-19 wedi cael effaith negyddol ar eu hiechyd meddwl.

Mae adroddiad gan LGBT Foundation ([2020](#)) yn nodi bod 30% o'r ymatebwyr LHDT yn y DU yn byw ar eu pen eu hunain yn ystod y pandemig, mae pobl LHDT hŷn yn fwy tebygol o fod wedi byw ar eu pen eu hunain drwy gydol y pandemig, gyda 40% o bobl 50 oed a hŷn yn nodi hyn. At hynny, nododd yr adroddiad nad oedd 8% o'r ymatebwyr yn teimlo'n ddiogel yn eu trefniadau byw pan wnaethant ymateb i'r arolwg yn ystod y cyfyngiadau symud. Nid yw'r profiad hwn yr un fath ym mhob cymuned LHDT+ oherwydd ymhliith pobl LHDT ethnig leiafrifol gwelwyd canran o 9%, a 15% ymhliith pobl anabl LHDT, 17% ymhliith pobl draws a 17% ymhliith pobl anneuaidd.

Mae'n hollbwysig casglu a deall data yn gyntaf, er mwyn llwyr werthfawrogi'r effeithiau hyn a nodi a blaenorriaethu camau gweithredu i leihau effaith bresennol pandemig COVID-19 a'i effaith yn y dyfodol a phandemigau posibl yn y dyfodol ar gymunedau LHDT+ sy'n byw yng Nghymru.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Ein camau gweithredu

45. Wrth gynllunio ymateb adfer ar ôl COVID-19 a'i roi ar waith, ystyried profiadau pobl LHDT+, yn enwedig yr effaith ar iechyd meddwl.
46. Cynnal ymchwiliad trylwyr i'r ffordd y mae pandemig y Coronafeirws wedi effeithio ar bobl LHDT+, yn enwedig pobl ifanc LHDT+ a phobl anabl LHDT+, yng Nghymru.

A. Human rights and recognition

Action 1: strengthen understanding of the human rights of LGBTQ+ people

How we will achieve it?

- Publish a toolkit of LGBTQ+ Human Rights resources, led by LGBTQ+ civil societies.

What the impact will be?

- Increased knowledge amongst the general population of the human rights of all LGBTQ+ people.

When we will do it?

- Medium term.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Who will help achieve this?

- LGBTQ+ civil societies.
- Welsh Government (WG) Equality and Human Rights Division.

Action 2: improve LGBTQ+ people's understanding of how to assert their human rights

How we will achieve it?

- Share resources that cover protection, infringement, and redress of human rights for LGBTQ+ people.

What the impact will be?

- LGBTQ+ people have access to resources and services to tackle infringements of their human rights.

When we will do it?

- Long term.

Who will help achieve this?

- LGBTQ+ civil societies.
- WG Equality and Human Rights Division.

Action 3: ban all aspects of LGBTQ+ Conversion

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Practices

How we will achieve it?

- Establish a Working group to examine the prevalence and effect of conversion practices in Wales, and to advise on campaigns.
- Launch a campaign highlighting the harm conversion practices cause, as well as amplifying support services for survivors.
- Complete a research project into the experience of survivors of conversion practices in Wales.
- Obtain legal advice on policy and legal mechanisms to ban conversion practices in Wales.
- Use all available powers to ban all aspects of LGBTQ+ conversion practices in Wales and seek the devolution of any necessary additional powers ([Welsh Government 2021a](#)).
- Seek to implement legislation to ban conversion practices in Wales.

What the impact will be?

- Improve access to support services for survivors.
- Reduced number of LGBTQ+ people who experienced conversion practices in Wales.
- General public made more aware of prevalence and dangers of conversion practices.

When we will do it?

- Medium and long term.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Who will help achieve this?

- WG Equality and Human Rights Division.
- WG Working Group on Banning Conversion Practices.
- WG Equality, Race and Disability Evidence Unit/Knowledge and Analytical Services (KAS) (see section “Data and Research”).

Action 4: strengthen LGBTQ+ representation on equality forums

How we will achieve it?

- Improve LGBTQ+ representation on Welsh Government Equality Forums.
- Monitor the intersectional inclusion of WG Equality Forums.

What the impact will be?

- LGBTQ+ voices are heard, and intersectional considerations are met.

When we will do it?

- Medium term.

Who will help achieve this?

- WG Equality and Human Rights Division.

Action 5: involve LGBTQ+ Communities in designing

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

public services

How we will achieve it?

- Public bodies in Wales include LGBTQ+ people in service design by default, in line with the Public Sector Equality Duty (PSED) and Strategic Equality Duty (SED).
- WG Strategic Equality Plan, PSED and SED address the involvement of LGBTQ+ communities in strategic planning.
- Review Welsh Public Sector Equality Duty (PSED) regulations and reporting.

What the impact will be?

- LGBTQ+ communities feel included in public life in Wales.
- The review of Welsh PSED regulations takes account of, and includes LGBTQ+ people and needs.

When we will do it?

- Ongoing.

Who will help achieve this?

- WG Equality and Human Rights Division.
- Local authorities.
- WLGA.
- Public bodies.

Action 6: provide recognition of non-binary and intersex

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

people

How we will achieve it?

- Throughout devolved policy areas, review language of policies and guidance to be sensitive to gendered language and gender markers.
- In non-devolved policy areas, initiate conversations with UK Government aiming to implement a recognition of non-binary people on passports and driving licenses (e.g., X gender marker).

What the impact will be?

- Non-binary and intersex people's needs are identified and met within public services.
- Welsh Government and its publications use inclusive language.
- Non-binary and intersex people are publicly recognised and validated.

When we will do it?

- Medium term.

Who will help achieve this?

- WG Equality and Human Rights Division.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Action 7: seek the devolution of powers in relation to Gender Recognition

How we will achieve it?

- Start negotiation with UK Government, and trigger a request to devolve powers related to Gender Recognition.
- Identify ways to support Gender Recognition Certificate (GRC) applicants in Wales.

What the impact will be?

- Welsh Government support for our trans communities is visible.
- Devolution of relevant powers granted.
- Trans people are helped to obtain a GRC.

When we will do it?

- Short term.

Who will help achieve this?

- WG Equality and Human Rights Division.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Action 8: international engagement showcases our LGBTQ+ values and support in Wales and globally

How we will achieve it?

- Consider how to adopt an inclusive approach to procurement which reduces and removes real and perceived barriers to diverse suppliers bidding for Welsh Government contracts.
- Explore how to set meaningful short-, medium- and long-term targets to increase the diversity of Welsh Government's supply chains. As a first step, we will analyse Welsh Government's supply chains to determine the current level of supplier diversity.
- Project our values of Wales as an LGBTQ+ friendly nation, through diplomatic engagement and our overseas network, including with countries that do not necessarily share these views, regularly reviewing our approach.
- Work with the ILGA-Europe Rainbow Map for LGBTQ+ inclusion ranking in Europe to highlight Wales's position within the broader UK analysis: to ensure that Wales is represented in the Annual Review in more detail.
- Raise the importance of LGBTQ+ rights where we engage internationally and work with other nations or intergovernmental organisations to improve the lives of LGBTQ+ people across the world.

What the impact will be?

- Wales is perceived as an LGBTQ+ friendly nation in Europe and Globally.
- Wales' international relations and procurement practices reflect its aim to be an LGBTQ+ friendly nation.

When we will do it?

- Ongoing, review annually.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Who will help achieve this?

- WG International Relations Team.
- WG Commercial Procurement Directorate.

B. Safety and freedom from discrimination

Action 9: remove barriers to LGBTQ+ people reporting hate crime

How we will achieve it?

- Work with Policing in Wales to examine and improve procedures within the police and guidance for officers concerning hate crime.
- Continue conversations concerning the classification of hate crime against LGBTQ+ people.
- Gather evidence from LGBTQ+ communities of positive and negative experiences with reporting hate crime and understanding any barriers to reporting. Using this evidence, support the work of the Community Tension Board to feedback to policing in Wales.
- Review statistics on the diversity of Police Community Support Officers (PCSO) in Wales reported annually to the PCSO Steering Group, to understand and improve the make-up of the PCSO workforce, as representative of LGBTQ+ communities.

What the impact will be?

- Improve levels of reporting and recording of LGBTQ+ hate crime.
- LGBTQ+ people are confident to report hate crime.
- A more representative and diverse Police and Community Support Officer

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

workforce, and generally a police forces in Wales, and increasing trust in the service for LGBTQ+ people.

When we will do it?

- Long term.

Who will help achieve this?

- Police and Crime Commissioners and Chief Constables, along with other criminal and social justice partners.
- WG Community Safety Team, working closely with Policing in Wales.
- WG Equality, Race and Disability Evidence Unit/Knowledge and Analytical Services (KAS) (see section “Data and Research”).

Action 10: continue to invest in hate crime prevention programmes across Wales

How we will achieve it?

- Launch a revised version of the **Hate Hurts Wales** campaign, with a focus on working with LGBTQ+ people and organisations, in particular around hate and harassment against transgender and non-binary people.

What the impact will be?

- Raised awareness of what hate crime is, how to report it, and the support and advocacy available to LGBTQ+ people via the Wales Hate Support Centre.
- Increased understanding of the different ways to report hate crime, other

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am **hawlfraint**.

- than directly to the police.
- Potential perpetrators of hate shown the consequences of hate crime, on both their own lives and the lives of the victims.

When we will do it?

- Ongoing.

Who will help achieve this?

- WG Community Cohesion and Hate Crime Team.

Action 11: counter online anti-LGBTQ+ attitudes and hate crimes

How we will achieve it?

- “Rights, respect, equality; statutory guidance for governing bodies of maintained schools” includes digital threats and prejudices expressed online, including online bullying and aggression.
- ‘Hate Hurts Wales’ features examples of online hate and show clear methods for survivors and targeted individuals to report online hate.
- Update the “HWB” resources, the digital teaching and learning platform for schools in Wales, and “keeping safe online” sections to tackle online safety and resources.
- Support schools with the implementation of mandatory Relationships and Sexuality Education (RSE) in which online safety is a key feature.
- Provide insight into LGBTQ+ specific needs for Welsh Government influence on the current Online Safety Bill.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

What the impact will be?

- Increase the understanding of anti-LGBTQ+ attitudes online.
- Public bodies better understand what works in disrupting spreading hateful content online.
- Raise awareness of online hate, how to report it, and the support and advocacy available to LGBTQ+ people via the Wales Hate Support Centre.
- Learners will be supported to develop an understanding of the social, emotional, physical and legal nature and impact of harmful behaviours, including LGBTQ+ based bullying in a range of contexts including online.

When we will do it?

- Ongoing.

Who will help achieve this?

- WG Equity in Education Division.
- WG HWB Team.
- WG Curriculum Division.

Action 12: improve the relationship of LGBTQ+ communities with Policing in Wales

How we will achieve it?

- Work with Policing in Wales to encourage the provision of a forum for police and other enforcement authorities to meet with LGBTQ+ communities and representatives.
- Facilitate discussions with LGBTQ+ disabled people and Black, Asian, and

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am **hawlfraint**.

Minority Ethnic people to understand their experiences with police call handlers and other front-line staff.

- We will take forward our Programme for Government commitment, supported and reflected in the Co-operation Agreement, to pursue the case for devolution of policing and justice, as a means of achieving a system that is right for Wales which is fully inclusive for LGBTQ+ people and tackles inequalities.

What the impact will be?

- LGBTQ+ communities feel confident to engage with law enforcement services, and feel respected and understood when they do.
- Specific intersectional needs of LGBTQ+ people, particularly those from disabled communities and Black, Asian, and Minority Ethnic communities, are met.

When we will do it?

- Long term.

Who will help achieve this?

- Police and Crime Commissioners.
- Hate and Community Tensions Board Cymru.
- Chief Constables.
- LGBTQ+ Civil Societies.
- WG Equality and Human Rights Team.
- WG Community Safety Team.
- Criminal Justice in Wales which includes Policing in Wales.

Action 13: target violence against women, domestic

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am **hawlfraint**.

abuse and sexual violence (VAWDASV) among LGBTQ+ communities

How we will achieve it?

- Provide sustainable long-term funding for specialist domestic abuse and sexual violence services.
- Welsh Government Domestic Abuse and Sexual Violence programme of work is delivered in a way that is inclusive of all LGBTQ+ people.
- Undertake further research to better understand the experiences of LGBTQ+ ethnic minority and LGBTQ+ disabled domestic abuse survivors and the barriers they face to reporting abuse, accessing support, and engaging in the criminal justice system.
- Improve data collection from VAWDASV service providers, including police data, to capture the experiences of LGBTQ+ reporting, referrals, and incidences.
- All literature, messaging and awareness raising initiatives are made LGBTQ+ inclusive.

What the impact will be?

- Improved experience for LGBTQ+ people reporting VAWDASV.
- Improved understanding of the barriers to reporting.
- The needs of cisgender and transgender men, including gay and bisexual men is considered.
- LGBTQ+ survivors see themselves reflected in Welsh Government literature and guidance.

When we will do it?

- Ongoing.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Who will help achieve this?

- WG VAWDASV Team.
- WG Equality and Human Rights Division.
- WG Equality, Race and Disability Evidence Unit / Knowledge and Analytical Services (KAS) (see section “Data and Research”).

Action 14: homelessness services are inclusive of the specific needs of LGBTQ+ people

How we will achieve it?

- Ensure that LGBTQ+ people are engaged and able to influence new policy and legislative developments related to homelessness prevention.
- Work with local authorities and care home providers to ensure staff are fully trained in relation to LGBTQ+ people’s rights and barriers, especially those working with LGBTQ+ people facing homelessness.
- As part of a wide-ranging homelessness projects evaluation, we will evaluate specific LGBTQ+ projects, such as the Ty Pride project, and gather best practice and principles to share with local authorities regarding LGBTQ+ homelessness.
- Maintain a watching brief of innovation across equalities and homelessness and projects and share with stakeholders, as appropriate.

What the impact will be?

- LGBTQ+ people facing homelessness feel that support is easy to understand, and resources are accessible.
- Homelessness services sensitively engage with LGBTQ+ people.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

When we will do it?

- Medium term.

Who will help achieve this?

- WG Homelessness Prevention team.
- WG Housing Policy Team.
- WG Equality and Human Rights Division.
- Local authorities.
- WLGA.

C. A Nation of Sanctuary for asylum seekers and refugees

Action 15: identify, safeguard and signpost LGBTQ+ people in claiming asylum

How we will achieve it?

- Initiate negotiations with UK Government to amend the Asylum Support Application Form (ASF1) form to capture information concerning sexual orientation and gender reassignment to provide tailored signposting and safeguarding measures.

What the impact will be?

- LGBTQ+ asylum seekers and refugees feel that Welsh Government commitments to making Wales a Nation of Sanctuary are inclusive of

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

- LGBTQ+ people.
- ASF1 form and Asylum Case Worker Guidance is amended and updated.

When we will do it?

- Long term.

Who will help achieve this?

- UK Government.
- UK Minister for Immigration.
- UK Government Home Office.
- WG Inclusion and Cohesion team.

Action 16: encourage the development of LGBTQ+ only asylum properties in Wales

How we will achieve it?

- Work with all appropriate agencies to facilitate meeting the information, advice and advocacy needs of LGBTQ+ asylum seekers in relation to accessing appropriate homes.
- Gather evidence of positive and negative experiences of LGBTQ+ asylum seekers in relation to housing to demonstrate the requirement for focused consideration on their needs.

What the impact will be?

- Services, including advice services become fully accessible to the full diversity of asylum seekers.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

- LGBTQ+ asylum seekers and refugees feel that Welsh Government commitments to making Wales a Nation of Sanctuary are inclusive of LGBTQ+ people.
- Services, including advice services demonstrate how they have become more accessible, with necessary safeguarding and welfare considerations implemented.

When we will do it?

- Ongoing.

Who will help achieve this?

- UK Government Home Office.
- Clearsprings Ready Homes.
- Ethnic-minority-led organisations
- WLGA.
- WG Inclusion and Cohesion team.
- WG Equality, Race and Disability Evidence Unit/Knowledge and Analytical Services (KAS) (see section “Data and Research”).

Action 17: ensure Wales a Nation of Sanctuary remains inclusive of LGBTQ+ people

How we will achieve it?

- Work with specialised LGBTQ+ asylum and refugee support services to engage and understand the needs of LGBTQ+ asylum seekers and refugees.
- Gather evidence of positive and negative experiences of LGBTQ+ asylum seekers in relation to the asylum process and integration to Wales to

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

understand and consider their needs.

- Using the above evidence and experiences, create tailored training for relevant service providers, public bodies and organisations in Wales concerning rights and issues of LGBTQ+ refugees and asylum seekers in Wales.

What the impact will be?

- LGBTQ+ asylum seekers and refugees feel that Welsh Government commitments to making Wales a Nation of Sanctuary are inclusive of LGBTQ+ people.
- Views of LGBTQ+ asylum seekers in Wales shared with the Home Office.
- Local authority, public bodies and third sector staff are fully up to date with the rights and entitlements of LGBTQ+ migrant groups.

When we will do it?

- Long term.

Who will help achieve this?

- WG Inclusion and Cohesion Policy team.
- WLGA.
- Local authorities.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

D. Healthcare, social care, and welfare

Action 18: understand and improve the experience of LGBTQ+ people in the health and social care sectors

How we will achieve it?

18.1: training and workplace

- Undertake a review of existing training for NHS Wales staff on inclusive healthcare practices, identifying and addressing any gaps.
- Work with partners including the NHS Wales Partnership Forum to understand the experience of LGBTQ+ staff in the NHS workplace. Take any appropriate action (including development of training) as a result.
- Work with Social Care Wales to design, roll-out and evaluate the impact of specific training for staff in social care setting.

18.2: inspection

- Health Inspectorate Wales (HIW) to consider LGBTQ+ service users and patients in their review of inspection methodology in line with the 6 domains of Quality (specifically ‘equitable’).
- As part of inspection, Care Inspectorate Wales (CIW) to consider the extent to which people receiving care and support, including LGBTQ+ individuals, are treated with respect and sensitivity, having regard to any relevant protected characteristics.

18.3: complaints

- Encourage health bodies to record equality data, where possible, to

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

ascertain whether LGBTQ+ people are raising complaints about their care. They should review the data and report to their equality and diversity and Equality and Safety committees.

- In the context of social care, improve the reporting of concerns and complaints by service users and recording follow-up action, engaging with the new independent Citizen Voice Body (CVB), advocacy providers, and local authorities.
- Consider the needs of LGBTQ+ people of all ages in the process of reviewing codes of practice and statutory guidance under the **Social Services and Well-being (Wales) Act 2014** and **Regulation and Inspection of Social Care Wales Act 2016**.

18.4: outcomes and experiences

- Through a review of existing research and evidence, identify the barriers facing LGBTQ+ people accessing health and social care, including any experiences of anti-LGBTQ+ attitudes, and the impact these barriers have on people's behaviours in maintaining their health and wellbeing. This includes, for instance, cancer screening and sexual health provisions. Share the results of the research reviews with the NHS Health Inequalities Group and ADSS Cymru to look into implementation.
- In the context of healthcare and social care, review evidence concerning the impact of certain behaviours (e.g., substance misuse behaviour, tobacco use, sexual health, and mental health) that may disproportionately affect LGBTQ+ individuals. Use the review to identify best pathways to commission services.

What the impact will be?

- LGBTQ+ people feel safe, respected, and understood when using health and social care services.
- LGBTQ+ people feel safe, respected, and understood in care homes.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am **hawlfraint**.

When we will do it?

- Ongoing and long Term.

Who will help achieve this?

- NHS Wales organisations.
- Health Inspectorate Wales.
- Care Inspectorate Wales.
- ADSS Cymru.
- Citizen Voice Body (CVB).
- Equality Staff networks.
- MoU on Banning Conversion Therapy.
- WG Health and Social Services Group.
- WG Quality & Nursing Directorate.
- WG Population Health Team.
- WG Social Services and Integration Team.
- WG Equality, Race and Disability Evidence Unit/Knowledge and Analytical Services (KAS) (see section “Data and Research”).

Action 19: ensure maternity and fertility services are accessible and straightforward to use for LGBTQ+ people

How we will achieve it?

- Review and improve fertility referral pathways and services for LGBTQ+ people.
- Identify, review, and improve access for IVF, including financial costs for LGBTQ+ people.
- WHSSC fertility guidance, open for public consultation in November/December 2022 to make reference to female assigned at birth and male

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

assigned at birth and patients on an NHS funded pathway for gender reassignment, and include information on how they access fertility preservation.

What the impact will be?

- Single sex families can access fertility treatment equally.
- Trans people have timely access to gamete storage that does not unduly delay a medical transition.

When we will do it?

- Long term.

Who will help achieve this?

- Welsh Government Health and Social Services Group.
- WG Quality and Nursing Team.

Action 20: ensure the development of the new mental health strategy takes account of LGBTQ+ people

How we will achieve it?

- Identify and consider the needs of LGBTQ+ people, refugees and people seeking asylum as part of engagement work to develop the Strategy.
- Develop actions to reduce inequalities in access and outcomes from mental health services.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

What the impact will be?

- LGBTQ+ people are confident that mental health services meet their needs.

When we will do it?

- Long term.

Who will help achieve this?

- Welsh Government Health and Social Services Group.
- WG Quality and Nursing Team.

Action 21: publish and act on a new HIV Action Plan

How we will achieve it?

- Publish a draft HIV Action Plan for Wales and open consultation.
- Review responses and publish a revised HIV Action Plan for Wales which includes a focus on prevention, late diagnosis, education, equitable service provision, and removal of stigma.
- Establish an oversight group to monitor delivery of the actions within our HIV Plan.

What the impact will be?

- People living with HIV feel satisfied with their quality of life and quality of care.
- Reduce cases of late diagnosis.
- Wales meets the target of zero new HIV transmissions by 2030.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

When we will do it?

- Ongoing.

Who will help achieve this?

- Welsh Government Health and Social Services Group.
- Public Health Wales (PHW).
- Health boards.
- WG Health Protection.

Action 22: overcome barriers to LGBTQ+ people accessing sexual health services

How we will achieve it?

- Raise awareness, through targeted campaigns, with LGBTQ+ people of available remote services, including postal testing (see HIV Action Plan for Wales).
- Increase telemedicine and remote services to cater for people across all areas of Wales that are currently underserved, taking account of people who are digitally excluded.

What the impact will be?

- LGBTQ+ people in all regions of Wales feel they can have easy, private, and confidential access to sexual health service.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

When we will do it?

- Medium term.

Who will help achieve this?

- Welsh Government Health and Social Services Group.
- WG Health Protection.
- PHW.
- Health boards.

Action 23: review the Gender Identity Development pathway for young people in Wales

How we will achieve it?

- Ensure young people and stakeholders in Wales are engaged in the consultation on an interim service specification.
- Consider options for the development of a service in Wales. This will include engagement with young people, service users and stakeholders.

What the impact will be?

- Trans Children and Young people in Wales can access services closer to where they live.
- Health services for trans children and young people are focused on clinical need and based on clinical evidence.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

When we will do it?

- Long term.

Who will help achieve this?

- Welsh Government Health and Social Services Group.
- Welsh Gender Service.
- Welsh Health Special Services Commissioners.

Action 24: continue to develop the Wales Gender Service

How we will achieve it?

- Further reduce waiting times for the Welsh Gender Service and Local gender teams.
- Enable GPs to initiate hormone therapy as part of the adult pathway.
- Understand the needs of non-binary people accessing the Welsh Gender Service.

What the impact will be?

- Service users across Wales can access gender identity services in a timelier way and closer to home.
- Non-binary people are confident that the Welsh Gender Service meets their healthcare needs.
- In line with Action 18, Activity 18.4 of this Plan, the overall health outcomes and experiences of trans and non-binary people will be considered.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

When we will do it?

- Long term.

Who will help achieve this?

- Welsh Government Health and Social Services Group.
- Welsh Gender Service.

Action 25: improve the data recording and change processes for maintaining trans, non-binary and intersex people's medical records

How we will achieve it?

- Engage with expert panels and stakeholder groups to understand the needs of trans, non-binary and intersex people in relation to demographic and clinical data recording.
- Apply these findings to improve the patient information of NHS sex-specific services (e.g., cervical, breast and prostate cancer screening).
- A broader review of the use of sex and gender markers to ensure that a change of details is carried through to other NHS demographic systems.
- Examine options for amending or developing digital services to achieve the above policy aims linked to greater inclusion of trans, non-binary, and intersex citizens.

What the impact will be?

- Improved access to healthcare services and reduced risk of exclusion.
- Communication from NHS reflect the needs of trans and non-binary people.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

When we will do it?

- Long term.

Who will help achieve this?

- Welsh Government Health and Social Services Group.

E. Inclusive education

Action 26: provide national trans guidance for schools and local authorities

How we will achieve it?

- Publish the Transgender Guidance for schools in full.

What the impact will be?

- Schools and local authorities can implement national guidance with confidence.
- Challenges to the guidance can be dealt with nationally rather than by individual schools and local authorities.

When we will do it?

- Summer 2023.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am **hawlfraint**.

Who will help achieve this?

- WG Equity in Education Division.

Action 27: support LGBTQ+ young people and tackle homophobic, biphobic, and transphobic bullying

How we will achieve it?

- Provide professional learning and support for practitioners in recognising, recording and challenging prejudice-based bullying and harassment, both during initial training and as a part of continuous professional development. This should consider how professionals support LGBTQ+ young people by preventing and tackling homophobic, biphobic, and transphobic bullying by embedding the rights-based approach.
- Engage with local authorities to improve access to, and use of, data gathered by schools concerning bullying, harassment, and discrimination towards LGBTQ+ people, in line with their responsibilities under the Public Sector Equality Duty.
- Accredited Initial Teacher Education (ITE) programmes are taught in a way that ensures LGBTQ+ pupils/students are not subject to discrimination and actively tackles key inequalities, understanding and preventing bullying and negative peer pressure, and having knowledge of safeguarding issues and procedures.
- Improve and publish the updated "Rights, respect, equality, statutory guidance for governing bodies of maintained schools".

What the impact will be?

- LGBTQ+ young people report lower levels of bullying and discrimination.
- LGBTQ+ young people understand how to get support when facing

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

- discrimination or bullying.
- LGBTQ+ young people are confident to challenge bullying and discrimination.

When we will do it?

- Review of peer-on-peer sexual harassment in further education to be published 2023.

Who will help achieve this?

- WG Curriculum Division.
- WG Pedagogy, Leadership and Professional Learning Division.
- WG Professional Learning Team (see section “Data and Research”).

Action 28: design and implement a whole school approach that is fully LGBTQ+ inclusive

How we will achieve it?

- Support schools with mandatory requirements of the statutory RSE Code and guidance which is LGBTQ+ inclusive.
- Ensure education supporting resources contain materials that are LGBTQ+ inclusive, including in Welsh Language.
- Provide professional learning opportunities for all staff in schools and educational settings to understand the core elements of providing LGBTQ+ inclusive education.
- Support schools in Wales, along with Local Authorities, to comply with their Public Sector Equality Duty obligations, in particular the requirement to publish Strategic Equality Plans (SEP) and equality objectives.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

What the impact will be?

- Schools and educational settings have the tools that they need to successfully implement the RSE Code and Guidance in all educational settings, in both Welsh and English.
- Schools and educational settings have access to a range of LGBTQ+ inclusive literature and resources in all educational settings, in both Welsh and English.
- LGBTQ+ Welsh speaking young people see themselves reflected in their school environment, education, and Welsh literature.

When we will do it?

- Ongoing.

Who will help achieve this?

- WG Equity in Education Division.
- WG Curriculum Division.
- WG Pedagogy, Leadership and Professional Learning Division.

Action 29: ensure that all colleges and universities in Wales are LGBTQ+ inclusive environments for learners, students and staff

How we will achieve it?

- Work with the Higher Education Funding Council for Wales (HEFCW) to encourage universities to take account of issues of intersectionality, including sexual orientation and gender reassignment, when considering

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

- how they support their diverse staff and student populations.
- Work with universities and colleges in Wales to ensure their Strategic Equality Plans (SEP) set out how they will meet their duties under the Equality Act 2010 including as this relates to gender reassignment and sexual orientation.
 - Commission a thematic review of peer-on-peer sexual harassment in further education this year, which will include identification of issues around homophobic discrimination or bullying.

What the impact will be?

- LGBT+ students will be able to pursue their studies and career in an environment free from harassment, discrimination or victimisation.
- To allow all students to be able to fulfil their full potential, to be fully supported and engage fully in their studies for the duration of their course.
- Robust complaints policies and processes are in place for students and staff. A system where students can be confident that they can raise any concerns and report any incidents without fear and will know that it will be dealt with appropriately.
- An increased awareness of consistent, whole institutional approaches to tackling LGBTQ+ violence, harassment and bullying.
- Improved evidence base on the experiences of LGBTQ+ learners and recommendations on actions to tackle issues around homophobic discrimination in FE.

When we will do it?

- Medium term.

Who will help achieve this?

- WG Higher Education Policy and Delivery Division.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

- WG Further Education and Apprenticeships Division.
- HEFCW.
- WG Equality and Human Rights Division.

F. Communities, private and family life

Action 30: support the family lives of LGBTQ+ people

How we will achieve it?

- Work across Welsh Government and with external providers to ensure that the resources of existing services, such as Welsh Government’s “Parenting. Give it time” campaign, meet the needs of parents and families of LGBTQ+ young people.
- Support the production of resources for all ages on LGBTQ+ families, in English and Welsh. These should include representation of diverse family relationships with LGBTQ+ people, such as LGBTQ+ parents, carers, siblings, children etc.

What the impact will be?

- All family members feel confident on how to support their LGBTQ+ family members, including children and young people.

When we will do it?

- Medium term.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Who will help achieve this?

- WG Tackling Poverty and Supporting Families Division.
- WG Parenting Branch.
- WG Equality, Race and Disability Evidence Unit/Knowledge and Analytical Services (KAS) (see section “Data and Research”).

Action 31: support the LGBTQ+ youth work sector

How we will achieve it?

- Explore options for a longer-term sustainable funding model for organisations, including in the voluntary sector, who provide support for a wide range of young people with differing backgrounds and needs, including support for LGBTQ+ young people.
- Engage with youth work sector to improve access to Youth Work provision and safe spaces for young people with differing backgrounds and needs, including LGBTQ+ young people, and increased diversity within the youth work workforce.

What the impact will be?

- LGBTQ+ young people are able to access youth work services that are relevant to them, and they have safe spaces to go to.

When we will do it?

- July 2023 to June 2024 and longer term.
- From October 2022 and longer term.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am **hawlfraint**.

Who will help achieve this?

- WG Youth Engagement team.
- WG Support for Learning Team.
- Youth Work Strategy Implementation Board.

Action 32: support open dialogue between faith groups and LGBTQ+ people

How we will achieve it?

- Work, to establish inter-faith conversations to enable positive interaction between faith groups LGBTQ+ communities.

What the impact will be?

- LGBTQ+ people of faith feel accepted in their faith communities.

When we will do it?

- Long term.

Who will help achieve this?

- WG Equality and Human Rights Division.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Action 33: ensure that LGBTQ+ Welsh speakers have access to Welsh medium support services

How we will achieve it?

- Services provided by public services and funded partners are available in both Welsh and English, in line with the Welsh Language Standards and Welsh Government policy for grant recipients and funded services.

What the impact will be?

- LGBTQ+ Welsh speakers will be able to access services in the language of their choice.

When we will do it?

- Ongoing.

Who will help achieve this?

- Welsh Language Division.
- WG Equality and Human Rights Division.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Action 34: provide support for LGBTQ+ people to participate in democracy, including standing for elected positions

How we will achieve it?

- Promote access to diverse role models for participation in democracy including standing for office.
- Continue the support towards mentoring schemes such as the “Equal Power Equal Voices” Public Life Mentoring Programme.
- Consult with LGBTQ+ stakeholder groups on proposals for an Electoral Administration and Reform White Paper, including measures to reduce abuse of electoral candidates and proposals to expand the Access to Elected Office Fund.

What the impact will be?

- LGBTQ+ people are better represented in public life.

When we will do it?

- Ongoing.

Who will help achieve this?

- WG Local Government Group.
- WG Election Division.
- WG Equality and Human Rights Division.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Action 35: support Pride organisations across Wales

How we will achieve it?

- Continue our support for Pride Cymru.
- Through the “All-Wales LGBTQ+ Grassroots Fund for Pride events” support local pride organisations and pride events.

What the impact will be?

- Local pride events become better funded and able to serve their LGBTQ+ populations better.
- Improve the connectivity and experiences of LGBTQ+ communities in the rural and regional dimensions.

When we will do it?

- Ongoing.

Who will help achieve this?

- WG Equality and Human Rights Division.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Action 36: use LGBTQ+ awareness events to amplify LGBTQ+ voices

How we will achieve it?

- Important dates for LGBTQ+ people, including LGBTQ+ History Month, acknowledged in WG Communications.
- Appropriate flags raised in public sector buildings, particularly from underrepresented communities (e.g., bisexual; asexual; aromantic).
- Elected officials support events to mark important dates.

What the impact will be?

- Individual communities within the wider LGBTQ+ community feel seen and heard.
- Voices of under-represented sections of LGBTQ+ communities are heard.

When we will do it?

- Ongoing.

Who will help achieve this?

- WG Social Justice Communications Team.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Action 37: support LGBTQ+ Veterans of the Armed Services

How we will achieve it?

- Provide resources to deliver a support group for LGBTQ+ veterans in Cardiff and Vale, and Cwm Taf area.
- Provide support to “Fighting with Pride”, a charity for improving and supporting the health and wellbeing of LGBTQ+ Veterans.

What the impact will be?

- LGBTQ+ Veterans in Wales feel supported as an integral part of the wider Veterans community.
- LGBTQ+ Veterans are aware of the opportunity to take part in LGBT+ Independent Review.

When we will do it?

- By end October 2022.
- By March 2023.

Who will help achieve this?

- WG Local Government Group.
- WG Armed Forces Branch.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

G. Participation in Welsh life: culture and sport

Action 38: improve the representation, inclusion, and participation of LGBTQ+ people in sports

How we will achieve it?

- Showcase Welsh Government's values towards LGBTQ+ rights on international Sport platforms.
- Improve LGBTQ+ representation in the Sport sectors in Wales at all levels, including at Board, workforce and volunteers' levels.
- Provide greater focus on equality as part of skills development, work experiences, volunteering, mentoring and apprenticeship activities and opportunities in the sport sector.
- Ensure the sports workforce are engaged and aware of events and activities at local, regional, and national level.

What the impact will be?

- LGBTQ+ community is better represented and accepted in the sport sector.
- Contribution to Wales being the most LGBTQ+ friendly country in Europe by 2030.
- Scalable best practice is shared, and this results in better policy.

When we will do it?

- Ongoing.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Who will help achieve this?

- WG Culture, Sport and Tourism Group.

Action 39: improve the access and participation of transgender people in sport

How we will achieve it?

- Assess the implementation of the Transgender Inclusion in Domestic Sport Guidance and its effectiveness.
- Commission further research into the experiences of transgender people in sports.
- Work with sports bodies to improve trans inclusion policies and guidance across Wales.

What the impact will be?

- Transgender people feel included and accepted in the sport sector.

When we will do it?

- Medium to long term.

Who will help achieve this?

- WG Culture, Sport and Tourism Group.
- WG Sport Team.
- WG Equality, Race and Disability Evidence Unit/Knowledge and Analytical

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Services (KAS) (see section “Data and Research”).

Action 40: celebrate and improve the representation of LGBTQ+ communities in the heritage and culture of Wales

How we will achieve it?

- Work with partner organisations to support LGBTQ+ communities to collate and donate collections to local archives and museums.
- Establish collaborations with national and local collections to support Pride activity across Wales, including during Pride month.
- Use national and local collections in Wales to celebrate and share LGBTQ+ stories and histories, providing funding where appropriate.
- Improve LGBTQ+ representation in the Culture sector in Wales at all levels, including at Board, workforce, and volunteers' levels.
- Work in collaboration with LGBTQ+ organisations and key partners to ensure the needs of Welsh language speakers are met in the representation of LGBTQ+ culture. One such example is the Mas ar y Maes partnership.

What the impact will be?

- LGBTQ+ culture and history are better represented in the cultural sector.
- The needs of Welsh language speakers are met in the representation of LGBTQ+ culture.

When we will do it?

- Medium to long term.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Who will help achieve this?

- WG Culture, Sport and Tourism Group.
- WG Culture Sponsorship Team.

Action 41: increase the involvement of LGBTQ+ people and organisations in the design of cultural events and activities

How we will achieve it?

- Encourage the culture public bodies to include LGBTQ+ communities in their objectives and outcomes.
- Develop and share scalable best practice.
- Provide greater focus on equality as part of skills development, work experiences, volunteering, mentoring and apprenticeship activities and opportunities in the cultural sector.

What the impact will be?

- Those involved in delivery of cultural services are engaged and aware of events and activities at local, regional, and national level.

When we will do it?

- Medium to long term.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Who will help achieve this?

- WG Culture, Sport and Tourism Group.
- WG Culture Sponsorship Team.

H. Inclusive workplaces

Action 42: remove unnecessary personal identifications from recruitment practices

How we will achieve it?

- Implement a new Welsh Government recruitment system which supports name-free recruitment. Markers such as name, titles, age and gender markers removed or restricted where deemed necessary.
- Review gendered language and gender markers to recognise non-binary and intersex people in Welsh Government recruitment processes.
- Collect equalities information separately from main recruitment documents and anonymise for use in policy planning.

What the impact will be?

- Removed barriers in recruitment practices and increased confidence in applicants.
- Non-binary and intersex people are not required to choose a sex/gender that does not apply to them.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

When we will do it?

- By March 2023.

Who will help achieve this?

- Welsh Government HR team.
- WLGA.
- LGBTQ+ civil societies.

Action 43: provide equalities training that includes the needs of LGBTQ+ people to all public sector organisations

How we will achieve it?

- Review Welsh Public Sector Equality Duty (PSED) regulations and reporting, including training.
- Identify existing resources for training required by public sector organisations in line with the PSED.
- Identify any gaps in current provision in this area and work with other equalities groups to ensure those gaps are filled.
- Ensure that intersectional equalities training is devised and delivered to public sector organisations in line with the PSED.
- Collaborate, where appropriate and relevant, with Wales TUC and Trade Unions to maximise workplace resources and reach.

What the impact will be?

- All public service workers understand LGBTQ+ rights, needs and barriers.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

- Public sector employers understand their legal obligations in relation to equality legislation.
- Training required under PSED meets LGBTQ+ needs.

When we will do it?

- Medium to long term.

Who will help achieve this?

- WG Equalities Team, Strategic Equality.
- Local authorities.
- WLGA.
- Public bodies.
- Wales TUC.
- Trade Unions.
- WG Equality and Human Rights Team.

Action 44: encourage private sector employers to be LGBTQ+ inclusive

How we will achieve it?

- Work in social partnership to encourage employers to promote, share and adopt best practice in relation to inclusive workplaces, including the dissemination of case studies.
- Improve access to information, advice, guidance and support for employers on employing LGBTQ+ workers including information on legal responsibilities
- Work in social partnership with trade unions and employers to encourage employers to adopt equalities policies and procedures that safeguard against

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

LGBTQ+ discrimination.

- Work in social partnership with trade unions and employers to provide guidance to employers on the importance of collecting diversity data and its use in promoting inclusion.

What the impact will be?

- More LGBTQ+ inclusive workplaces.
- LGBTQ+ people understand and use pathways for reporting LGBTQ+ discrimination in Welsh workplaces.
- Improved knowledge and awareness of LGBTQ+ workplace rights and employer responsibilities.
- Decline in levels of reported LGBTQ+ discrimination in Welsh workplaces.
- Increase in the availability of diversity data from the private sector.

When we will do it?

- Medium to long term.

Who will help achieve this?

- WG Fair work Division.
- Wales TUC.
- WG Equality, Race and Disability Evidence Unit/Knowledge and Analytical Services (KAS) (see section “Data and Research”).

I. Impact of COVID-19

Action 45: in planning and implementing a recovery response to COVID-19, to consider the experiences of

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am **hawlfraint**.

LGBTQ+ people, particularly on mental health

How we will achieve it?

- Support LGBTQ+ spaces and services with targeted special COVID-related funding.
- Measures put in place to improve LGBTQ+ lives post pandemic.

What the impact will be?

- LGBTQ+ people feel supported to overcome negative impacts caused by the coronavirus pandemic.

When we will do it?

- Ongoing.

Who will help achieve this?

- WG Equality and Human Rights Division.

Action 46: undertake a thorough investigation into how LGBTQ+ people, particularly LGBTQ+ young people and LGBTQ+ disabled people, in Wales have been impacted by the Coronavirus pandemic

How we will achieve it?

- Publish a rapid review of available evidence on the impact of COVID-19 on

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

LGBTQ+ people.

What the impact will be?

- LGBTQ+ people feel supported to overcome negative impacts caused by the coronavirus pandemic.

When we will do it?

- Ongoing.

Who will help achieve this?

- WG Equality, Race and Disability Evidence Unit / Knowledge and Analytical Services (KAS) (see section “Data and Research”).

Rhestr termau

Mae'r Rhestr Termau ganlynol yn casglu rhai diffiniadau a ddefnyddiwyd yng nghyhoeddiadau a deddfwriaeth flaenorol Llywodraeth Cymru ([Llywodraeth Cymru 2019b](#); [Llywodraeth Cymru 2019c](#)). Fodd bynnag, nid oes gan rai termau ddiffiniad cyfreithiol. Am ragor o wybodaeth, ac i weld y termau hynny nad oes ganddynt ddiffiniad cyfreithiol, edrychwrh ar restrau termau eraill sydd eisoes ar gael, gan gynnwys tudalen a:gender ([2022](#)), tudalen Stonewall ([2022](#)), y Rhestr Termau ar gyfer Adroddiad Llywodraeth Cymru ar Gyfrifiad 2021 ([Llywodraeth Cymru 2023](#)), a geiriadur Cyfrifiad 2021 SYG ([Cyfrifiad 2021 SYG](#)). Dylid defnyddio'r adran hon i egluro'r derminoleg a ddefnyddir yn y Cynllun Gweithredu hwn. Rydym yn cydnabod pa mor bwysig yw deall sut mae pobl yn cyfeirio atynt hwy ei hunain, ac ni fwriedir i'r rhestr termau hon awgrymu diffiniadau cynhwysfawr o gyfeiriadeddau na hunaniaethau y tu hwnt i ddiben y gwaith hwn.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Ace/Aro, neu Arywiol/Aramantaidd

Mae Ace, neu “arywiol” yn cwmpasu Grŵp o ddiffiniadau i bobl sy’n cael dim neu prin ddim profiad o atyniad rhywiol at eraill. Aro yw'r term byfodd am aramantaidd, sydd yn aml yn cyfeirio at rywun sy'n cael dim neu fawr ddim profiad o atyniad rhamantaidd at eraill.

Arferion Trosi

Defnyddir y term arfer trosi fel un cyffredinol i ddisgrifio ymyriadau o natur amrywiol, y mae pob un ohonynt yn seiliedig ar y camsyniad y gall cyfeiriadedd rhywiol a rhywedd person, gan gynnwys hunaniaeth a mynegiant rhywedd, gael eu newid neu eu hatal pan na fyddant yn dod o dan yr hyn y mae eraill mewn lleoliad ac amser penodol yn ei ganfod yn norm a ddymunir, yn enwedig pan fydd y person yn lesbiaidd, yn hoyw, yn ddeurywiol, yn draws, yn anneuaidd neu'n rhywedd-amrywiol (sef “LHDTC+”). Felly, mae arferion o'r fath wedi'u hanelu'n gyson at sicrhau newid o beidio â bod yn heterorywiol i fod yn heterorywiol a/neu o fod yn draws neu'n rhywedd-amrywiol i fod yn cisryweddol. Yn dibynnu ar y cyd-destun, defnyddir y term am nifer o arferion a dulliau, y mae rhai ohonynt yn ddirgel ac felly ni wyddys llawer amdanynt.

Rhywedd

Term a ddefnyddir i gyfeirio at ymdeimlad mewnol rhywun o fod yn fenyw, yn wryw neu'n anneuaidd. Nid yw rhywedd pobl bob amser yn cyd-fynd â'r rhyw a benwyd iddynt ar adeg eu geni (gweler trawsryweddol/traws). Defnyddir y term hwn yng nghyd-destun mynegiant rhywedd neu hunaniaeth rhywedd weithiau.

Rhywedd-amrywiol

Defnyddir y term “rhywedd-amrywiol” i gyfeirio at bobl y mae eu rhywedd, gan

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

gynnwys eu hunaniaeth rhywedd a'u mynegiant rhywedd, yn mynd yn groes i'r hyn a ganfyddir yn norm rhywedd mewn cyd-destun penodol ar adeg benodol, gan gynnwys y rhai sy'n gosod eu hunain y tu allan i'r syniad traddodiadol deuaidd gwryw/ benyw o rywedd.

Mynegiant Rhywedd

Mae hyn yn cyfeirio at y ffordd y mae unigolyn yn dewis ymgyflwyno mewn cymdeithas er mwyn adlewyrchu eu rhywedd ar y cyd â rhai normau a gwahaniaethau cymdeithasol a diwylliannol sydd gan gymdeithasau yngly^n â sut mae pobl yn ymddwyn, yn mynegi eu hunain, yn ymddangos neu'n gwisgo. Mae pobl yn aml yn cael ymdeimlad pwysig o hunaniaeth yn y rhain, ond gallant hefyd olygu bod gwahaniaethu, anghydraddoldebau a niweidiau yn parhau.

Hunaniaeth Rhywedd

Defnyddir y term hwn yn aml i fod yn gyfystyr â rhywedd ac mae'n golygu'r un peth yn y pen draw ymdeimlad person ohono'i hun. Mae'r term "hunaniaeth rhywedd" wedi bod yn ffynhonnell rhethreg am yr ymadrodd "uniaethu yn..." sy'n polareiddio ac mae wedi cael ei wrthod gan rai pobl a grwpiau sy'n ffafrio'r term symlach "rhywedd".

Ailbennu Rhywedd

Dyma'r term sy'n disgrifio pobl drawsryweddol sy'n cael eu diogelu rhag gwahaniaethu o dan y gyfraith. O dan Adran 7 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010. "A person has the protected characteristic of gender reassignment if the person is proposing to undergo, is undergoing or has undergone a process (or part of a process) for the purpose of reassigning the person's sex by changing physiological or other attributes of sex."

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Croestoriadedd

Mae'n ymwneud â'r ffordd y mae gwahanol fathau o wahaniaethu (h.y., trin person yn annheg oherwydd ei nodweddion gwarchodedig) yn gysylltiedig â'i gilydd ac yn effeithio ar ei gilydd. Mae gwahaniaethu croestoriadol, a elwir weithiau yn wahaniaethu cyfun, yn codi os gwahaniaethir yn erbyn person oherwydd cyfuniad penodol o ddwy nodwedd warchodedig neu fwy.

Rhyngryw ac Amrywiadau mewn Nodweddion Rhyw (VSC)

Person rhyngryw yw rhywun nad yw'n cyfateb i'r disgwyliadau confensiynol ar gyfer datblygiad benyw neu wryw o ran anatomi, metabolism nac eneteg. Gwrthwyneb rhyngryw yw endoryw, lle mae person yn cyfateb i ddisgwyliadau confensiynol. Mae rhai clinigwyr yn defnyddo'r term gwahaniaethau mewn datblygiad rhywiol (DSD), ond mae'r term hwn yn amhoblogaidd ymhlið grwpiau rhyngryw am ei fod yn gysylltiedig â hen ystyr DSD, sef "anhwylderau datblygiad rhywiol". Teimlir bod y term "anhwylder" yn ddifriol. Yn yr un modd, mae'r term rhyngryw yn cael ei wrthod gan rai grwpiau weithiau y mae'n well ganddynt gyfeirio at "Amrywiadau mewn Nodweddion Rhyw" (VSC) neu "amrywiadau mewn anatomi cenhedlu neu ryw".

LHDT+

Mae'n cyfeirio at bobl lesbiaidd, hoyw, ddeurywiol, drawsryweddol/draws, pobl gwiaw a phobl sy'n cwestiynu. Gellir ychwanegu llythrennau at yr acronym i gynnwys grwpiau, cyfeiriadeddau a hunaniaethau eraill megis Rh (rhyngryw) ac A (arywiol/aramantaidd). Defnyddir yr arwydd + yn yr acronym fel llaw fer i gynnwys a chyd nabod teramu amrywiol eraill y mae pobl yn uniaethu â nhw ac yn eu defnyddio i ddisgrifio eu hunaniaethau a'u cyfeiriadeddau, gan gynnwys pobl ryngryw, arywiol ac aramantaidd.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Anneuaidd

Diffinnir person anneuaidd fel rhywun sydd â rhywedd y tu allan i'r syniad traddodiadol deuaidd gwryw/benyw o rywedd.

Nodweddion Gwarchodedig

Mae adran 4 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010 yn nodi beth yw nodweddion gwarchodedig, sef oedran, anabledd, ailbennu rhywedd, priodas a phartneriaeth sifil, Beichiogrwydd a mamolaeth, hil, crefydd neu gred, rhyw, a chyfeiriadedd rhywiol.

Cwiar

Term a ddefnyddir yn bennaf gan bobl sy'n uniaethu â chyfeiriadedd rhywiol neu hunaniaeth rhywedd leiafrifol, ac sydd weithiau yn gwrthod labeli eraill ar gyfeiriadeddau neu hunaniaethau. Er i'r term hwn gael ei ddefnyddio fel un difriol am unigolion LHDT+ yn y gorffennol, ac mae rhai pobl yn ystyried bod y term yn un sarhaus, mae bellach wedi cael ei adfeddiannu gan lawer o gymunedau LHDT+.

Rhyw

Term a briodolir i berson ar sail ystod o nodweddion gan gynnwys cromosomau, proffiliau hormonau ac anatomi a swyddogaethau cenhedlu (e.e., organau rhywiol). Nid yw rhywedd rhai pobl yn cyfateb i'r rhyw a bennwyd iddynt ar adeg eu geni (gweler trawsryweddol/traws). Ar hyn o bryd yn y DU, dim ond dau ryw y gellir eu cofnodi ar adeg geni, nad ydynt yn cynnwys pobl ryngryw. Yn adran 11 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010, dywed "in relation to the protected characteristic of sex (a) a reference to a person who has a particular protected characteristic is a reference to a man or to a woman".

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Cyfeiriadedd Rhywiol

Diffinnir y term hwn yn adran 12 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Ystyr cyfeiriadedd rhywiol yw cyfeiriadedd rhywiol person tuag at bobl o'r un rhyw, pobl o'r rhyw arall neu bobl o'r naill ryw neu'r llall. Gall pobl ddefnyddio'r termau heterorywiol, hoyw, deurywiol, lesbiaidd neu strêt i ddisgrifio eu cyfeiriadedd rhywiol.

Trawsryweddol/traws

Term cyffredinol a ddefnyddir i ddisgrifio pobl nad yw eu rhywedd yn cyd-fynd â'r rhyw a bennwyd iddynt adeg eu geni neu nad ydynt yn gyfforddus yngly^ n â'r rhyw a bennwyd iddynt adeg eu geni. Gwrthwyneb trawsryweddol yw cisryweddol, sy'n disgrifio pobl y mae eu rhywedd yn cyd-fynd â'r rhyw a bennwyd iddynt ar adeg eu geni neu y maent yn gyfforddus â'r rhyw a bennwyd iddynt ar adeg eu geni. Bydd rhai pobl anneaidd yn ystyried eu hunain yn bobl drawsryweddol, ond nid pob un.

Cyfeiriadau

[a:gender 2022. A Brief Guide to Terminology](#). [Cyrchwyd 17 Hydref 2022].

[Aksoy et al. 2019 Gay glass ceilings: Sexual orientation and workplace authority in the UK - ScienceDirect](#). [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022]

[Ymddiriedolaeth Albert Kennedy, 2015, LGBTQ Youth Homelessness: A UK National Scoping of Cause, Prevalence, Response and Outcome](#).
[Cyrchwyd 9 Ionawr 2023]

[Ashley F. 2019. Thinking an ethics of gender exploration: Against delaying transition for transgender and gender creative youth. Clinical Child](#)

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

Psychology and Psychiatry. 2019;24(2):223-236.

AusPATH 2021. Gender Affirming Surgery In Australia: an Evidence Brief. [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023].

BACP 2022. Memorandum of understanding on conversion therapy in the UK Collaborative publication. [Cyrchwyd 29 Rhagfyr 2022]

Comisiwn Ansawdd Gofal 2019. Gender identity services Inspection report. [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023]

Coleman et al. 2022. Standards of Care for the Health of Transgender and Gender Diverse People, Fersiwn 8. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022].

Durwood L, McLaughlin KA, Olson KR 2018. Mental Health and Self-Worth in Socially Transitioned Transgender Youth. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry. 2017 Feb;56(2):116-123.e2. Epub 2016 Nov 27. Erratum in: J Am Acad Child Adolesc Psychiatry. Nov;57(11):899.

Durwood, L., Eisner, L., Fladeboe, K. et al. 2021. Social Support and Internalizing Psychopathology in Transgender Youth. J Youth Adolescence 50, 841–854.

Dyck, Jordan. 2019. LGBT African Asylum Seeker Research Project Report. Comisiynwyd gan Eglwys Gymunedol Fethropolitan Gogledd Llundain gyda chefnogaeth UKLGIG a Rhwydwaith LHDT Enfield. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022]

Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol 2018a. Is Britain Fairer? - The state of equality and human rights 2018. [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023]

Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol 2018b. Is Wales Fairer? The state of equality and human rights 2018. [Cyrchwyd 17 Hydref 2022].

Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol 2020. How coronavirus has affected equality and human rights. [Cyrchwyd 4 Tachwedd 2020]

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyma'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am **hawlfraint**.

Estyn 2014. Adroddiad arolwg thematig. [Cyrchwyd 3 Tachwedd 2022]

Frank, J. 2006. Gay Glass Ceilings. Economica, 73: 485-508.

Galop 2022. The Use of Sexual Violence as an Attempt to Convert or Punish LGBT+ People in the UK. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022].

GEO 2017. National LGBT Survey 2017 Data Viewer. [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023]

GEO 2018a. National LGBT Survey Summary Report, July 2018. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022].

GEO 2018b. Research and analysis National LGBT Survey Data Viewer. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022].

Glitter Cymru & DPIA 2022. Queer Migration in Wales: LGBTQ+ Asylum Seeker Housing Needs Report 2021/2. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022].

Hafford-Letchfield, T., Simpson, P., Willis, P. B., & Almack, K. 2018. Developing inclusive residential care for older lesbian, gay, bisexual and trans (LGBT) people: An evaluation of the Care Home Challenge action research project. Health & social care in the community, 26(2), e312-e320.

Swyddfa Gartref 2021a. Official Statistics: Hate crime, England and Wales, 2020 to 2021. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022]

Swyddfa Gartref 2021b: Appendix Table. [Cyrchwyd 6 Ionawr 2023]

Swyddfa Gartref 2022a. Official Statistics Hate crime, England and Wales, 2021 to 2022.

Swyddfa Gartref 2022b: Appendix Table. [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023]

Swyddfa Gartref 2022c. Equality Impact Assessment EIA: Migration and Economic Development Partnership with Rwanda. [Cyrchwyd 2 Tachwedd

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

2022].

Cyngor Hawliau Dynol 2020. Practices of so-called "conversion therapy" : report of the Independent Expert on Protection against Violence and Discrimination based on Sexual Orientation and Gender Identity. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022]

ILGA_Europe 2022b. Rainbow Europe, Country Ranking. [Cyrchwyd 31 Hydref 2022].

ILGA-Europe 2022a. Annual Review of The Human Rights Situation Of Lesbian, Gay, Bisexual, Trans And Intersex People In Europe And Central Asia. [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023].

Katz-Wise S.L., Diane Ehrensaft, Ralph Vitters, Michelle Forcier & S. Bryn Austin 2018. Family Functioning and Mental Health of Transgender and Gender-Nonconforming Youth in the Trans Teen and Family Narratives Project, The Journal of Sex Research, 55:4-5, 582-590.

Klein A. and Sarit A. Golub 2016. Family Rejection as a Predictor of Suicide Attempts and Substance Misuse Among Transgender and Gender Nonconforming Adults. LGBT Health.Jun.193-199.

LGBT Foundation 2020. Hidden Figures: The Impact of the Covid-19 Pandemic on LGBT Communities. [Cyrchwyd 4 Tachwedd 2022]

LGBT Hero 2020. The LGBTQ+ Lockdown Wellbeing Report. [ar-lein] LGBT HERO. [Cyrchwyd 20 Medi 2022].

LGBT Veterans Independent Review 2022. Press release. [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023].

Llamau 2019. Out On The Streets: LGBTQ+ Homelessness in Wales. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022].

Deddf Llywodraeth Leol 1988. Adran 28. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022].

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am **hawlfraint**.

Milsom 2021 Just-Like-Us-2021-report-Growing-Up-LGBT (justlikeus.org).
[Cyrchwyd 9 Ionawr 2023].

Mole, R. C. M. (ed.). 2021. Queer Migration and Asylum in Europe.
London: UCL Press. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022]

Morgan, H., Lamprinakou, C., Fuller, E. and Albakri, M. 2020. Attitudes to transgender. [ar-lein] Equality and Human Right Commission. [Cyrchwyd 21 Awst 2022].

NatCen Social Research et al. 2021. Health and health-related behaviours of Lesbian, Gay and Bisexual adults. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022]

Swyddfa Ystadegau Gwladol 2023. Cyfeiriadedd rhywiol, Cymru a Lloegr: Cyfrifiad 2021. [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023].

OHCHR 2022a. International Human Rights Law. [Cyrchwyd 4 Tachwedd 2022].

OHCHR 2022b. Independent Expert on sexual orientation and gender identity: overview. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022]

OHCHR 2022c. Human Rights Council Adopts Four Resolutions – Extends Mandate of the Independent Expert on Protection from Violence and Discrimination Related to Sexual Orientation and Gender Identity. [Cyrchwyd 31 Hydref 2022].

Olson, K.R. and Gülgöz, S. 2018. Early Findings From the TransYouth Project: Gender Development in Transgender Children. Child Dev Perspect, 12: 93-97.

Olson, K.R., Durwood L., Madeleine DeMeules, and McLaughlin, K.A. 2016. Mental Health of Transgender Children Who Are Supported in Their Identities. Pediatrics March 2016; 137 (3): e20153223.

Pitman, A., Marston, L., Lewis, G., Semlyen, J., McManus, S., & King, M.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

2022. The mental health of lesbian, gay, and bisexual adults compared with heterosexual adults: Results of two nationally representative English household probability samples. Psychological Medicine, 52(15), 3402-3411.

PolicyBristol 2017. Inclusive care homes, University of Bristol. [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023]

Pollitt, A. M., Ioverno, S., Russell, S. T., Li, G., & Grossman, A. H. 2021. Predictors and Mental Health Benefits of Chosen Name Use Among Transgender Youth. Youth & Society, 53(2), 320–341.

Renold, E. and McGeeney, E. 2017a. The Future of the Sex and Relationships Education Curriculum in Wales. Wales: Welsh Government. [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023].

Renold, E. and McGeeney, E. 2017b. Informing the Future of the Sex and Relationships Education Curriculum in Wales. Cardiff: Cardiff University. [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023].

Russell ST, Pollitt AM, Li G, Grossman AH 2018. Chosen Name Use Is Linked to Reduced Depressive Symptoms, Suicidal Ideation, and Suicidal Behavior Among Transgender Youth. J Adolesc Health. 2018 Oct;63(4):503-505.

Senedd Cymru 2022a. Statement by the Deputy Minister for Social Partnership: Pride, and Progress on the LGBTQ+ Action Plan. [Cyrchwyd 17 Hydref 2022].

Senedd Cymru 2022b. Plenary on 7 June 2022, Mark Drakeford MS (14:01:31), First Minister of Wales. [Cyrchwyd 6 Ionawr 2023]

Simons L, Schrager SM, Clark LF, Belzer M, Olson J. 2013. Parental support and mental health among transgender adolescents. J Adolesc Health. Dec;53(6):791-3.

SSCR 2017. LGBTQI+* Disabled People and self-directed social care

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

support. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022].

Stonewall 2017a. LHDT yng Nghymru - troseddau casineb a gwahaniaethu. [Cyrchwyd 6 Ionawr 2023].

Stonewall 2017b. Adroddiad Ysgol Cymru.

Stonewall 2018a. LGBT in Britain: Home and Communities. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022].

Stonewall 2018b. LGBT in Britain: Health Report. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022].

Stonewall 2018c. LGBT in Britain: Work Report.

Stonewall 2022. List of LGBTQ+ terms. [Cyrchwyd 17 Hydref 2022].

Switchboard 2018. Intersectionality: Race/Ethnicity and LGBTQ People in Brighton and Hove. [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023]

Travers R, Bauer G, Pyne J, Bradley K, for the Trans PULSE Project; Gale L, Papadimitriou M. Impacts of Strong Parental Support for Trans Youth: A Report Prepared for Children's Aid Society of Toronto and Delisle Youth Services. 2 October, 2012.

UNSDG 2022. Human Rights-Based Approach. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022].

Wallace R. and Hershel Russell 2013. Attachment and Shame in Gender-Nonconforming Children and Their Families: Toward a Theoretical Framework for Evaluating Clinical Interventions, International Journal of Transgenderism, 14:3, 113-126.

WCEC 2022. Rapid evidence map of the impact of the COVID19 pandemic and restrictions on LGBTQ+ communities in the UK and what actions could help address these. Wales COVID-19 Evidence Centre, March 2022.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am [hawlfraint](#).

[Cyrchwyd 1 Tachwedd 2022].

Llywodraeth Cymru 2019a. Gweithredu ar Anabledd: Yr Hawl i Fyw'n Annibynnol. Fframwaith a'r Cynllun Gweithredu. [Cyrchwyd 7 Tachwedd 2022]

Llywodraeth Cymru 2019b. Hawliau, parch, cydraddoldeb: canllawiau ar gyfer rhieni a gofalwyr. [Cyrchwyd 3 Tachwedd 2022]

Llywodraeth Cymru 2019c. Hawliau, parch, cydraddoldeb: Canllawiau statudol ar gyfer awdurdodau lleol. [Cyrchwyd 3 Tachwedd 2022]

Llywodraeth Cymru 2020a. Adroddiad Is-grw^p Economaidd-gymdeithasol Pobl dduon ac Asiaidd a Lleiafrifoedd ethnig COVID-19: ymateb Llywodraeth Cymru. [Cyrchwyd 3 Tachwedd 2022]

Llywodraeth Cymru 2020b. Cynllun Cydraddoldeb Strategol, 2020 i 2024. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2020]

Llywodraeth Cymru 2020c. Datganiad Ysgrifenedig: Datganiad o gefnogaeth i Gymunedau Traws Cymru [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023]

Llywodraeth Cymru 2020d. Blaenoriaethau ar gyfer Sector y Diwydiannau Creadigol yng Nghymru. [Cyrchwyd 3 Tachwedd 2022]

Llywodraeth Cymru 2020e. Cynllun Hyrwyddo Cydraddoldeb rhwng y Rhywiau yng Nghymru [Cyrchwyd 7 Tachwedd 2022]

Llywodraeth Cymru 2021a. Rhaglen Lywodraethu Llywodraeth Cymru: diweddarriad. [Cyrchwyd 17 Hydref 2022].

Llywodraeth Cymru 2021b. Y Cytundeb Cydweithio: 2021. [Cyrchwyd 17 Hydref 2022].

Llywodraeth Cymru 2021c. Adroddiad i Lywodraeth Cymru yn amlinellu'r argymhellion ar gyfer hyrwyddo cydraddoldeb LHDTc+ yng Nghymru.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am **hawlfraint**.

[Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022]

Llywodraeth Cymru 2021d. Hyrwyddo cydraddoldeb LHDTc+: Cynllun Gweithredu LHDTc+ Cymru (Drafft, Gorffennaf 2021). [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023]

Llywodraeth Cymru 2021e. Drws ar Glo: datgloi bywydau a hawliau pobl anabl yng Nghymru ar ôl COVID-19.

Llywodraeth Cymru 2021f. Arolwg Cenedlaethol Cymru: dangosydd canlyniadau. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022].

Llywodraeth Cymru 2021g. Staff amgueddfeydd, archifau a llyfrgelloedd yng Nghymru yn cael cynnig hyfforddiant LGBTQ+. [Cyrchwyd 3 Tachwedd 2022]

Llywodraeth Cymru 2022a. Adroddiad ymchwil Cryfhau a Hyrwyddo Cydraddoldeb a Hawliau Dynol yng Nghymru: ymateb Llywodraeth Cymru. [Cyrchwyd 29 Rhagfyr 2022]

Llywodraeth Cymru 2022b. Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol. [Cyrchyd 7 Tachwedd 2022]

Llywodraeth Cymru 2022c. Cymraeg 2050: cynllun gweithredu strategaeth y Gymraeg 2022 i 2023. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022]

Llywodraeth Cymru 2022d. Gwaith ar wahardd therapi trosi yn symud ymlaen yng Nghymru. [Cyrchwyd 2 Tachwedd 2022].

Llywodraeth Cymru 2022e. Datganiad Ysgrifenedig: Wythnos Genedlaethol Ymwybyddiaeth o Droseddau Casineb 2022. [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023]

Llywodraeth Cymru 2022f. Trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol: strategaeth 2022 i 2026. [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023]

Llywodraeth Cymru 2022g. Datganiad Ysgrifenedig: Lansio Cynllun

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am **hawlfraint**.

Gweithredu Sgiliau Creadigol a Chronfa Sgiliau Creadigol. [Cyrchwyd 3 Tachwedd 2022]

Llywodraeth Cymru 2023. Cyfeiriadedd rhywiol a hunaniaeth o ran rhywedd yng Nghymru (Cyfrifiad 2021) [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023]

Hwb Llywodraeth Cymru 2022. Themâu trawsgwricwlaidd ar gyfer cynllunio eich cwricwlwm. [Cyrchwyd ym mis Ionawr 2023]

Westwood 2018. Abuse and older lesbian, gay bisexual, and trans (LGBT) people: a commentary and research agenda: Journal of Elder Abuse & Neglect: Cyf 31, Rhif 2.

Sefydliad Iechyd y Byd 2018. Gender incongruence and transgender health in the ICD. [Cyrchwyd 9 Ionawr 2023]

Efallai na fydd y ddogfen hon yn hollo hygyrch.

Drllenwch ein **datganiad hygyrchedd** i gael rhagor o wybodaeth.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o LLYW.CYMRU, efallai nad dyna'r fersiwn mwyaf diweddar.

Ewch i <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-lhdtc-cymru-cynnwys> i weld y fersiwn ddiweddaraf. Gwybodaeth am **hawlfraint**.